

Dvě třetiny našich pacientů jsou ptáci,
říká zvířecí ošetřovatelka Zuzana Pokorná 7/

2 / 2023

PRAŽSKÁ EVVOLUCE

magazín o ekovýchově v Praze

ÚVODNÍK

Povím vám příběh, jak jsem zachránil holuba.

Když jsem ještě bydlel na Královských Vinohradech, měl náš byt v přízemí světlík. Světlík to byl krásný, ale byla to taky past na holuby. Dolů nějak slétli, nahoru už to kvůli stísněnému prostoru nedali.

Jeden takový nešťastník na mne smutně koukal skrz okno. Občas do skla klovl. Klov klov. Smutně koukám.

Nasadil jsem si na ruce pytlíky od svačiny, otevřel okno a holuba chňapl. Otevřu dveře z bytu, seběhnu k hlavním dveřím, otevřu, vypustím holuba.

A v tom slyším, jak kovotěs našich dveří do bytu škrundne a zavřeno. Průvan. A průs... švih. Protože klíče od bytu byly v bytu.

Zazvoním na sousedku, jestli by mě nepustila k nim na záchod, kde je okno do stejného světlíku. Pustila, ale dost se divila, proč tam stojím s pytlíky od svačiny na rukou.

Prolezu okénkem, přeběhnu světlík, skočím k nám do bytu, zavřu okno.

Nevím, jestli mi přišel poděkovat ten samý holub. Ale za malou chvíli slyším klov, klov. Smutně koukám.

Tak jsem přeci jen člověk moudrý. Pytlík, chňapnu a holuba vypustím oknem na ulici.

Klov, klov.

Pak jsem se odstěhoval z Královských Vinohrad.

Martin Mach Ondřej

SLOVO KOORDINÁTORA

Naši milí čtenáři,

s blížícím se létem se prodlužují dny a přibývá těch teplých a slunečných. V těchto dnech se tak často setkáváme v přírodě s mláďaty a zvířaty vůbec. Držme se prosím od nich dál a jen pozorujeme.

Druhé letošní číslo věnujeme zvířatům v Praze a péči o ně. V článcích neopomíjíme kromě zvířat divokých ani zvířata chovaná.

Na výlet za zvířaty v jednom z pražských lesů Vás zve Jan Moravec. Podíváme se do Chuchelského háje, kde žijí nejen divoká zvířata, ale nalezneme tam také jeden z mnoha pražských zookoutků.

V tomto čísle Vám podrobně přiblížíme práci Záchrané stanice pro volně žijící živočichy nebo Pražské zvířecí záchranky. Průvodkyňami nám budou ty z nejpovolanějších.

Přejeme Vám příjemné a inspirativní čtení.

Petr Holý,
Koordinátor oblasti EVVO v Praze

OBSAH

Pražská EVVOLUME

2 / 2023

Pro hlavní město Prahu 10. 6. 2023 vydal BEZK, z. s.
Obsahové zaměření časopisu je připravováno
ve spolupráci s Poradní skupinou EVVO.
portalzp.praha.eu/evvo

BEZK

Letohradská 17

170 00 Praha 7

www.bezk.cz

redakce@prazskaevvolute.cz

www.prazskaevvolute.cz

Vydání připravil: Martin Mach Ondřej
Grafický návrh a sazba: Matouš Mihaliček
Korektura: Tereza Münz

Foto na titulní straně: Archiv Lesy hl. m. Prahy

Uzávěrka dalšího čísla: 28. 8. 2023

4/ **Kateřina Röschová**
Odhalte život v lese

7/ Dvě třetiny našich pacientů jsou ptáci,
říká zvířecí ošetřovatelka Zuzana Pokorná

12/ **Kateřina Landová**
Pražská zvířecí záchranka

16/ **Lenka Skoupá**
Uhlíková stopa a moje chovatelské AHA

18/ **Lenka Skoupá**
Budoucnost zájmových chovů zvířat

20/ **Martin Mach Ondřej**
Karas obecný vinořský

22/ Hmyzem roku 2023 je tesařík pižmový

23/ **Zdeňka Kovářiková**
Tak ho pustíme na svobodu...

26/ **Zdeňka Kovářiková**
Zoo vrací zvířata do přírody

28/ Můžete dát zraněnému zvířeti ránu
z milosti?

30/ Pastička sklapla

31/ Městský holubník

32/ **Jan Moravec**
Daňci, lišky, divočáci a spol.
v Chuchelském háji

36/ Příměstský park Soutok

38/ Co se děje v...

58/ Kalendář akcí

Kateřina Röschová

Odhalte život v lese

„Zajíc žije v lese, žije v lese...“ soukal ze sebe Mach, když ještě neměl kouzelné sluchátko. Avšak druhý den už šly na soudružku učitelku mrákoty, protože žák třetí třídy toho věděl o zajících více než ona. Třeba kolik má zubů a chlupů nebo kdy chodí spát. Kouzelné sluchátko je vzácný artefakt, který se nerozdává denně. Tak si představme, že máme „kouzelné kukátko“ a s jeho pomocí uvidíme, že v lese nežije jenom zajíc.

O své přítomnosti nás spolehlivě přesvědčí hmyz a obecně bezobratlí. Příliš před námi neutíkají, a když už, tak jen pomalu. Někteří naši přítomnost dokonce vyhledávají – komáři, klíšťata a kloši. Poslední jmenovaný navštěvuje člověka jen omylem. Živí se krví převážně jelenů a dalších kopytníků. Lidem kůži neprokousne, ale často ho vytahují z vlasů, kam rád zalézá. Pokud si stihl odložit křídla, je jeho osud zpečetěn, na dalšího hostitele už nedoletí.

Zajíc žije v lese, žije v lese...

Další skupina živočichů, které v lese spatříme a slyšíme, jsou ptáci. Velmi běžně uvidíte brhlíka, jak leze po kmeni stromu a hledá hmyz v kůře. Spolehlivě ho poznáte podle černé pásky přes oko. Dalším jednoduše rozpoznatelným druhem je strakapoud se svým černo-bílo-červeným zbarvením. Pokud slyšíte bubnování, nedávejte však za strakapouda ruku do ohně. Mohl by to být také datel nebo žluna.

Uměním je poznat ptačí druh podle zpěvu. Kdo to nedokáže, může si pomoci aplikací

Černá páska přes oko? Tak to je brhlík.

v chytrém telefonu. Mě se osvědčil Merlin, u kterého rovnou při nahrávání ptačího zpěvu vidím konkrétní druhy ptáků. Díky tomu můžeme zjistit, že velmi častý pták je pěníce černohlavá, ač se v obecném povědomí vůbec nevyskytuje.

Savce je možné v lese zahlédnout, ne však běžné (nepočítáme-li další spoluobčany na procházce a jejich čtyřnohé miláčky). Můžeme se ztišit nebo odbočit z hlavních cest, abychom zahlédli utíkající srnku, zajíce nebo sledovali skotačení veverky ve větvích.

← 2023-05-06 19:12
Sudoměřice u Be... - 6 kvě, 7:14 odp. - 01:58

00:58 01:59

BEST MATCHES

	kos černý <i>Turdus merula</i>	✓
	drozd zpěvný <i>Turdus philomelos</i>	✓
	sýkora koňadra <i>Parus major</i>	✓
	červenka obecná <i>Erithacus rubecula</i>	✓
	budníček menší <i>Phylloscopus collybita</i>	✓
	hýl obecný <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	✓

Start New Recording

Explore Nearby Birds

Aplikace Merlin na rozpoznávání ptačího zpěvu.

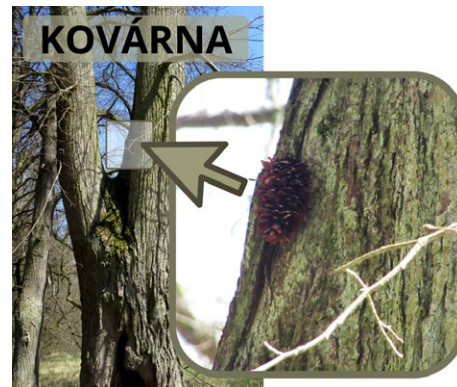
Ted' však přijde na řadu „kouzelné kukátko“ z úvodu. V lese sejděte z cesty a pozorně se rozhlédněte kolem sebe. Pokud budete vědět, co hledat, bude to, jako kdybyste měli ono kukátko. Protože zvířata po sobě zanechávají tzv. bytové znaky.

Nejznámější jsou klasické stopy ve sněhu či blátě a okousané šišky, což jsou obecně zbytky potravy. Dále do pobytových znaků patří části těl zvířat (peří, srst, parohy, kosti či skořápky), obydlí (díry ve stromech, v zemi, hnízda a hálky), důsledky sociálního chování zvířat (kaliště a malovánky divokých prasat) a trus.

Stopy tlapek a kopýtek: všichni známe stopování na sněhu a sádrové odlitky. Klasická kopýtka mohou patřit srnci či jelenu. Rozdíl ve velikosti a tvaru je jen těžko rozlišitelný, pokud vedle sebe nemáte obě stopy.

Divočáci mají za kopýtky ještě paspárky, díky kterým je jejich stopa snadno rozpoznatelná. Lehce také poznáte stopy zajíce – ne podle konkrétního otisku, ale podle stopní dráhy (dvě tlapy vedle sebe a dvě za sebou).

U veverky si všimnete jednak prstíků s drápkou i umístění stop (zadní před předními a s větším rozestupem levé a pravé). U myši a myšic můžete mezi drobnými otisky tlapek vidět i čáru, kterou zanechal ocásek.

Strakapoudí kovárna.

Pokud si s sebou vezmete na pomoc určovací příručku, obrázky nemusí odpovídat realitě. Jsou na nich ideální a kompletní otisky, zatímco před vámi je jen část stopy v měkkém bahně. Ale i úspěšné rozlišení mezi veverkou a kočkou se počítá (kočičí otisk nemá drápkou a má zcela jinou stopní dráhu).

Šišky: podle nalezeného torza můžete určit, zda to byla myšice, či norník (vřetenko šišky je poměrně hladké, protože tato zvířátka odkousávají šupiny těsně u vřetene), veverka (šupiny vytrhává, takže vřetenko je roztřepené), křivka (na šišce jsou rozpůlené šupiny), nebo strakapoud (šupiny jsou na šišce rozježené). Strakapoud si při dobývání semínka ze šišky pomáhá škvírkou ve stromě,

kam šišku natlačí, aby na ní mohl pracovat. Pod takovým stromem, který nazýváme kovadlina, najdete velké množství rozježených šišek i vypadlých šupin.

Lískové oříšky: veverka umí svými zuby vyryt rýhu, díky které dokáže oříšek čistě rozlousknout. Pokud najdete oříšek s dírou, prohlédněte okraje. Jsou olámané (zde pracoval zobák), nebo najdete stopy po zubech?

V zimních měsících jsou zdrojem potravy mladé větvičky listnatých stromů a keřů – jsou okraje čistě ohlodané? Hodoval zde zajíc. Srnec větvičky trhá, a proto zůstávají na koncích proužky sloupnuté kůry.

Zbytky těl: najít srst či peří ve větším množství je důkazem nedávné hostiny. Na kom si kdo pochutnal je už práci pozorování a logiky.

Druh zvířete lze odhadnout podle lebky – její velikosti a zubů, pokud zůstaly. Podle zubů rozlišíte masožravce (ostré a špičaté zuby), nebo býložravce (mohutné stoličky) či hloďavce (typické hlodáky).

Skořápky: podle zbarvení lze určit druh, ale hnízdo nehledejte přímo nad nálezem. Ptačí rodiče po vylíhnutí holátek odnášejí skořápky z hnízda. Chrání tím svůj domov před predátory.

Tady si ustlala srnka.

Trus: hromádky, které po sobě zvířata zanechávají, jsou velmi variabilní. Záleží na stáří trusu a dostupné potravě, která souvisí i s částí roku. Takže například kuna lesní má po třešních zcela jiný trus než po ostružinách a jelen má v létě trus spíše kašovitý a v zimě pevný.

Z trusu lze zjistit, co zvíře jedlo. Býložravci mají v trusu zbytky rostlin, masožravci kusy

srsti či peří, hmyzožravci například krovky brouků.

Šelmy mívají trus zakončený tzv. ocáskem a trus některých šelem (lišky, kuny) najdete na vyvýšených místech (pařezy, kameny).

Obydlí: v lese si můžete všimnout míst s odhrabaným listím. Zde nocovaly srnky, které si každou noc chystají nové ležení. Pokud vidíte více odhrabaných míst pohromadě a najdete tam i prasečí štětiny, je to trvalé nocoviště divočáků.

Divoká prasata po sobě zanechávají ještě další jasné stopy – kaliště (blátivé místo) doprovází malovánky (bláto na stromech, kde se divočáci drbou) a rozrytá zem v lese i na okrajích cest (tzv. buchtování).

Teď máte „kouzelné kukátko“. Vzpomeňte si na něj, až půjdete příště do lesa. Sejděte z cesty, toulejte se mezi stromy a sledujte skrytý život kolem.

Foto: Kateřina Röschová

Mgr. Kateřina Röschová je průvodkyní v lesní školce. Vystudovala Péči o životní prostředí a Sociální a kulturní ekologii. www.katerinaroschova.cz

ROZHOVOR

Dvě třetiny našich pacientů jsou ptáci, říká zvířecí ošetřovatelka Zuzana Pokorná

Foto: Josef Arnošt / LHMP

Asi nikomu není příjemné vidět či najít zraněné volně žijící zvíře. Praha proto provozuje Záchranou stanici hl. m. Prahy pro volně žijící živočichy. O jaká zvířata a jak se v ní starají? A o jaká se nestarají? O tom jsme si povídali s hlavní ošetřovatelkou Zuzanou Pokornou.

Počet zvířecích pacientů roste. Jak tomu rozumíte?

Hlavní důvod je pravděpodobně ten, že o nás lidi vědí. Už fungujeme víc než 10 let, máme nonstop pohotovostní linku. Lidé tak vědí, že když najdou zraněné zvíře, někdo se o něj postará.

Druhý důvod je zřejmě ten, že nebezpečí pro živočichy je ve městě čím dál víc, jak se město zahušťuje. V Praze je víc lidí a víc aut. Víc lidí dnes chová kočky a psy, kteří taky představují určité riziko pro volně žijící zvířata.

Zuzana Pokorná vystudovala Českou zemědělskou univerzitu, ve své diplomové i disertační práci se věnovala etologii zvířat. Už během studií na vysoké škole se dostala k práci v záchrané stanici (ve Vlašimi). Práce ji nadchla natolik, že opustila vědu a začala se záchraně volně žijících živočichů v záchrané stanici věnovat naplno. Od roku 2012 pracuje v Záchrané stanici hl. m. Prahy pro volně žijící živočichy. Specializuje se na péči o ježky.

Máme víc a víc prosklených budov, které jsou strašně nebezpečné pro ptáky.

A jaké druhy živočichů přijímáte nejčastěji?

Zhruba polovina zvířat, co se k nám dostane, patří asi k deseti druhům. Obecně platí, že dvě třetiny pacientů jsou ptáci a jedna třetina jsou savci. Plazi a obojživelníci představují asi půl procenta.

Krmení mladých kosů.

Nejčastější druhy jsou labutě, kachny, poštolky, sýkory, kosi, straky, sojky, kavky. A ze savců jsou to ježci, netopýři, veverky, zajáci a srnky.

To je dejme tomu polovina živočichů a druhá polovina jsou ty méně časté druhy.

Ale není to tak, že by se k nám dostávaly jenom tyhle běžné druhy. Praha je specifická tím, že zde žije spousta chráněných druhů. A zhruba čtvrtina druhů, co se k nám dostává, jsou zvláště chráněné druhy. Netopýři, veverky a kavky jsou chráněné, a to jsou zvířata, která se k nám dostávají ve velkých počtech.

Každý rok jich přijmeme zhruba 140 druhů, což je docela dost.

Mezi časté klienty stanice patří labutě.

Je rozdíl mezi záchrannou stanicí v Praze a na malém městě?

Já jsem začínala v záchranné stanici ve Vlašimi. A tam se pracovalo s méně druhy živočichů. A když jsem šla do Prahy, spousta mých vlašimských kolegů říkala, že v Praze

budu mít jenom holuby a potkany. A je to úplně jinak.

Čím to je?

V Praze je spousta rozmanitých biotopů. Vltava, hodně vodních ploch, hodně zeleně. Je tady spousta parků i se starými stromy, jsou tu skály, jsou tu lesy, sídliště, variabilita je paradoxně větší než ve volné krajině.

Vždy je lepší nejprve zavolat.

Ve Vlašimi, kde bylo víc otevřená krajina, byly trochu odlišné i důvody příjmu zvířat. Měli jsme třeba víc dravců, kteří byli popáleni od elektrického proudu, což v Praze vůbec nemáme. Anebo jsme přijímali srnčata posekaná při senosečích, to v Praze taky skoro není.

V Praze je daleko víc zranění ptáků po nárazech do prosklených ploch a zraněných od psů a koček.

Mládě veverky obecné.

Jaký je nejčastější důvod, proč zvířata od vás potřebují pomoc?

Zhruba 40 % případů tvoří zranění. Druhým nejčastějším příjmem jsou mláďata, která přišla o péči rodičů. Buď rodiče uhynuli, často vinou člověka, anebo za bouřky spadlo hnízdo a podobně. To jsou dva nejčastější důvody.

Další dva menší důvody jsou vysílení, to se stává třeba po zimě. Když je dlouhá zima, tak se netopýři a ježci budí hubení. Nebo když je dlouho mráz a sníh, můžou být vyčerpaní vodní ptáci nebo dravci, protože se nedostanou k potravě. To se ale v Praze moc nestává.

A další důvod specifický pro město je, že zvířata prostě někde zapadnou, zachytí se do šachty, světlíku nebo v sítích proti holubům. Zalétnou do nějaké podobné pasti, odkud se nemůžou dostat. To je asi čtvrtý nejčastější důvod.

Část zvířat, která přijímáte, jsou mláďata, která by pomoci nepotřebovala, ale lidé se domnívají, že ano. Má efekt osvěta, kterou děláte, jaká mláďata pomoc potřebují a jaká ne?

To se obtížně hodnotí. Je fakt, že to každý rok řešíme dokola, ale myslím si, že osvěta efekt má. Jenže informace se pokaždé dostanou jen k omezenému okruhu lidí.

Je však vidět, že lidi už trochu vědí, že na zájčky a na srnčata nemají sahat. Někdy se to lidem trochu plete, protože ono se nedá říct jedno jasné pravidlo: tyhle zachránit, tyhle nezachránit. Vždycky záleží i na okolnostech, jestli je zvíře zraněné, jak vypadá. Takže my se snažíme spíš lidi naučit, aby nám zavolali, když najdou zvíře, o kterém si myslí, že potřebuje pomoc. A my už to s nimi dořešíme po telefonu.

Lidi jsou někdy zmatení ze zjednodušených rad typu: nesahejte na mláďata. Jenže takhle obecně to neplatí, protože nesahat by se mělo jenom na savčí mláďata a jenom na ta,

co jsou takzvaně odkládací typ, to je zájčkové a srnčata. U nich je normální, že mláďě někde leží samo a že u nich maminka není.

My se bohužel setkáváme i s opačnou chybou, že lidi nepomůžou tam, kde by měli. Právě třeba u veverek a ježčat, která se plazí v trávě, je rada o nesažení nesmyslná. Maminka jim nejspíš umřela a oni umírají hladu. A lidi na ně koukají, fotí si je a říkají: „My jsme nesažali, čekáme na maminku.“

Lidé ve městě dneska strašně chtějí pomáhat, mají přírodu rádi, ale vlastně jí nerozumějí.

Jediná jednoduchá rada je: zavolejte do záchranné stanice a poraďte se, než něco budete dělat.

Někteří lidé lidi jsou zmatení i tím, že se zachraňují zranění holubi nebo opuštěná mláďata divokých prasat, což jsou přemnožené druhy. Cílem je snížit jejich populaci, a přitom se zachraňují opuštěná mláďata nebo zranění jedinci. Jaká je za tím logika?

Na to se dá dívat z více pohledů. První z nich je etický. Kdo potřebuje pomoc, tomu pomůžeme. A nekoukáme, jestli je to holub, nebo poštolka. Všechno jsou to živé bytosti, všechny cítí bolest a strach stejně, nikdo z nich nechce umřít. Z tohoto pohledu jsou si

všechna zvířata rovna. A říct, že tomu pomůžeme a tomu nepomůžeme, se s etikou bije. Já tomu říkám zvířecí rasismus.

Když to jde, vrací se zvířata do přírody.

Další pohled je legislativní. My jsme jako záchranná stanice vázaní několika zákony a jeden z nich je zákon na ochranu přírody a krajiny. A ten nám říká, že záchranná stanice je povinná pomoci každému jedinci volně žijícího druhu, který se dostane do situace, že by nepřežil bez lidské pomoci. A naši základní povinností je to zvíře převzít, vyléčit a vypustit zpátky do přírody. Zákon nám neumožňuje jednat jinak.

Když tedy přijmeme divoké prase, teoreticky ze zákona nemáme jinou možnost, než ho vypustit. Pokud se to zvíře vypustit dá.

A to, že je přemnožené, už není naše věc. Záchranná stanice tu není od toho, aby zvířata regulovala. K tomu nám zákon vůbec nedává možnost. To můžou jiné orgány ochrany přírody, my ne.

Takže záchranná stanice zastupuje hlavní etický princip ochrany přírody?

Všechna zvířata se k nám dostávají tak, že nám někdo zavolá, není to tak, že bychom my někde jezdili a koukali po ulicích, kde nějaké zvíře potřebuje pomoc. Vždycky je na začátku člověk, kterému zvíře v nouzi není lhostejné. A ten člověk mi zvíře svěří s tím, že mu pomůžu. Nečeká, že ho nechám utratit, protože to je zvíře, kterého je tu hodně. To je jediný morální přístup.

Samozřejmě jsou i výjimky. Třeba selata divokých prasat. Když je u nás odchováme, tak se vždycky ochočí. To je specifikum prasat a muflonů. Jiná mláďata se u nás neochočí, ale tato vzhledem k jejich etologii skoro nejde odchovat tak, aby se neochočila. Tím pádem je do přírody nepustíme, ale najdeme jim domov, kde můžou spokojeně žít, ale kde se nedostanou již zpátky do volné přírody.

Další výjimka jsou invazní druhy, ty do přírody ze zákona pustit nesmíme. To jsou třeba norkové. Nemusíme je nechat utratit, ale nemůžeme ho pustit do přírody. Takže je můžeme nechat žít někde v zajetí.

Ano, i v Praze jsou bobři.

Co se děje se zvířaty, která nemůžete zachránit?

Těch je zhruba třetina ze všech přijatých, zhruba dvě třetiny se nám podaří vypustit. Velká část zvířat, která nemůžeme zachránit, uhynie, protože jejich zranění je moc vážné.

A část zvířat bohužel musíme nechat i utratit, protože je nelze zachránit tak, aby se mohla vrátit do přírody nebo plnohodnotně žít v zajetí. To je ta smutnější část naší práce.

Ta zvířata jsou často zraněná opravdu vážně. Po nárazech do prosklených ploch mají ptáci přeraženou páteř. To znamená, že pták nebude létat ani chodit. A v takovém stavu nemůže žít.

Provizorní zázemí stanice. Brzy se vrátí do opravených prostor v Jinonicích.

Na pokousání od psů a koček ptáci většinou umřou, protože jsou to malá zvířata a zranění bývají vážná.

Část zvířat se podaří vyléčit, ale nemůžou se vrátit do přírody. Zůstanou s nějakým handicapem, který jim to neumožňuje. Buď pak

zůstávají u nás, anebo je umísťujeme do něčeho ze zookoutků.

Někdy to zvíře bohužel musíme utratit, protože zajetí by pro něj nebyla alternativa. Jsou zvířata, která zajetí špatně snáší. Kdybychom ho nechali, tak by sice v zajetí mohlo pár let žít, ale nebylo by šťastné.

A co se děje s utracenými zvířaty?

Ty musíme odvézt do kafilérie, to je také dané zákonem. Ale spolupracujeme s Národním muzeem nebo s vysokými školami, ty si někdy zvířata berou a můžou je použít na výuku, nebo si je muzeum může vycpat. Nějaká zvířata se dají využít k vědě, to je smluvně ošetřené.

Více na:

web – lhmp.cz/zachranna-stanice/

FB – [ZachrannaStaniceHMP](https://www.facebook.com/ZachrannaStaniceHMP)

IG – [instagram.com/zachranna_stanice_hl.m.prahy/](https://www.instagram.com/zachranna_stanice_hl.m.prahy/)

nonstop pohotovostní linka: 773 772 771

transparentní účet:

000000-5918916349/0800

Rozhovor vedla Zdeňka Kováříková.

Foto: Archiv Lesů hl. m. Prahy

Kateřina Landová

Pražská zvířecí záchranka

Jdete ráno do práce a najednou slyšíte pís-kání... Takové zoufalé a naléhavé. Jde to z ka-nálu. Zastavíte se a jdete si v podřepu po-svítit mobilem do temnoty v poklopu. Máte přeci ještě pět minut, než vám pojede auto-bus. Lidi na vás zkoumavě koukají, zastavují se také, ptají se. Paní s pejskem na vodítku by zajímalo, co to píská, pes se zajímá také. Světlo dosáhne až na dno koše kanálu na čtyři žlutohnědé hlavičky kachňat. Tak a teď co s tím?

Pražská zvířecí záchranka je poradenská a pohotovostní bezplatná služba s výjezdo-vým vozem vybaveným na odchty, první pomoc a převozy volně žijících zvířat. Pokud tedy nálezece narazí na divoké zvíře v nouzi nebo se mu prostě jen něco na divokém zvířeti nezdá, je vhodné ideálně (a než se do něčeho pustí) zavolat a poradit se. Dispečer

pomocí strategicky položených otázek vy-hodnotí situaci a navrhne další postup. Mnoho případů se nám opakuje, otázky se dají zobecnit, ale následný postup je vždy individuální vzhledem k okolnostem a mož-nostem nálezece i možného času dojezdu zví-řecí záchranky.

Že se včasný telefonát vyplatí, potvrzuje i fakt, že lidé často nedobře vyhodnotí situaci z neznalosti přirozeného chování živočicha.

Chřástal vodní, který narazil do prosklených dveří. Byla to šlupka! říkal pan vrátný.

Klasicky se opakují případy s malými zajíčky, co přes den sedí sami ve své jamce přikrčení a čekají na matku. Ta se ovšem objeví až v noci, kdy ustane největší shon. Zajíc v trávě vypadá osaměle a mnozí neodolají jeho roz-tomilosti a odnáší si ho domů. Pak volají, co s ním, to už je ale většinou pozdě a zajíc tak zbytečně přijde o matku.

Pomoc nálezců (když je to potřeba) přímo na místě je ale velmi důležitá. Sehnat papírovou krabici a pacienta do ní zajistit, počkat na místě a zvíře pohlídat a ochránit od nebezpečí do našeho příjezdu, podávat průběžné informace... taková pomoc je skutečně potřebná a vítaná a zvyšuje šance na úspěšnou pomoc zásadním způsobem. Zavolat a odejít od zraněného zvířete skutečně mnoho nepomůže, pokud ale má nálezců možnost sledovat instrukce do příjezdu zvířecí záchranky, je to radost. Dojezdové časy bývají do půl hodiny, v sezóně se ovšem kvůli vytíženosti mohou časy protáhnout.

Ne všechny případy zvířecí záchranky končí předáním do záchranné stanice nebo specializovanému veterináři. Někdy stačí zvíře šetrně vyprostit ze světlíku, ze sítě, z pletiva, z kanálu, odchytil v obchodu, v bytě, ve vnitrobloku, zkontrolovat a vypustit na vhodném místě. Čas je ale u každého případu velmi důležitý a pohotovostní výjezdy tak snižují dobu stresu pro zvíře a dobu do poskytnutí odborné veterinární pomoci.

S divokými zvířaty ve městě je třeba počítat víc než dříve

Krajina podléhá změnám, změnám rukou člověka, chemizaci, napřimování řek, odvodňování polí, unifikaci ploch a v neposlední řadě i změně klimatické, ve které má z velké

části prsty opět člověk. Volně žijící živočichové se musí změnám přizpůsobit. Je to buď, anebo. Některé druhy se adaptují bez problémů, pro některé to znamená konec či nejisté přežívání na posledních ostrůvcích přírody, co změnám z různých důvodů ještě nepodlehly.

Příkladem je straka obecná, pták, co obýval volnou krajinu s několika kilometrovými revíry na hnízdící pár. Zjistil ovšem, že původní prostředí již nenabízí to, co nabízelo, a bude se mu dařit více ve městech, tedy tam, kde má dostatek potravy a možností k hnízdění. Svá teritoria v podstatě vyměnil za život v občasných hejnech a ty v městském prostředí pak připomínají hejna kosatek, co loví společně, dokáží si předávat informace o zdrojích nebo i upozornit na nebezpečí. Z původně plachého ptáka se stalo zvíře, co pokouší hranice soužití s člověkem.

Naopak takovému chocholoušovi, skřivanu podobnému pěvci, co byl před nedávnem k vidění u každého políčka, nejspíš odtikává poslední hodinka. Nezvládl se změnám přizpůsobit.

Mnoho zvířat se zachovalo podobně jako straky a stáhlo se do blízkosti zástavby. V takové Praze je míra pestrosti druhů až nadprůměrná a mnohé až překvapuje. Není se ale čemu moc divit, Praha je pestrá na různých

Dvě poštolky zamotané v ochranné síti balkonu.

prostředí, pokrývá jí v ostrůvcích a pásech zeleň, máme tu skály a údolí (a skalám podobající se budovy), teče skrz významná řeka a v neposlední řadě tu je během roku tepleji, a co si budeme povídat, jsou tu i odpadky se zbytky jídla zdarma a bez námahy.

O něco vyšší biodiverzitu očekáváme v době migrací ptactva, kdy můžete i v Praze narazit

Někdy je to opravdu práce v terénu.

na sluku lesní, chřástala vodního, rákosníka zpěvného a další, pro velkoměsto zcela nepřírozené druhy. Jen za minulý rok přijala Pražská zvířecí záchranka téměř 80 druhů volně žijících zvířat, z toho drtivá většina byli právě ptáci.

Případy, ke kterým musí vyjet zvířecí záchranka, jsou bohužel na denním pořádku,

Ježek v zimě? Proč nespí?

od jara do podzimu se pak služba v podstatě nezastaví. Dle praxe téměř všechny případy, kdy se divoké zvíře dostane do nesnází, jsou spojeny s dopady lidské činnosti, přímo či nepřímou.

V drtivé většině se těmto situacím ale dá předcházet. Velkou částí naší práce je tedy i práce na osvětě a vzdělávání veřejnosti. Skrz dokumentaci, fotky, videa, příběhy z reálných zásahů se snažíme upozornit na problémy nezajištěných skleněných a zrcadlicích se ploch, do kterých naráží ptáci, nezajištěných světlíků a komínů, které se stávají hladomornami pro zapadlá zvířata, nevhodné instalace protiptačích sítí, co se stávají smrtící pastí, nevhodné dokrmování

vodních ptáků, co způsobuje zvířatům trvalé zdravotní problémy, nezodpovědné vedení psů na volno v době mládat, nekontrolované populace koček coby nepřírodných, avšak efektivních predátorů apod.

Divoký život v městském prostředí je také trochu jiný než ten ve volné přírodě. O specifickém chování divokých zvířat a jejich adaptacích informujeme také. Cílem je seznámit občany s divokými živočichy, se kterými sdílí prostor, a najít a aplikovat způsoby společného soužití tak, aby nedocházelo ke zbytečným konfliktům a újmám.

Kachny jsou každoročně nejpočetněji zastoupenými „klienty“ Pražské zvířecí záchranky. Jejich počty se nastřádají v době vyvádění mládat. Kachny si totiž po spáření hledají klidné místo k zahnízdění a v okolí řek a rybníků číhají kačeři, chodí lidé se psy, není dostatečně hustá zeleň... tak vybírají místa daleko od vody a často i na poněkud nerozumných místech. Těmi jsou třeba zelené střechy výškových budov, terasy a balkóny s hustě osázenými truhlíky, zeleň na kruhových objezdech a často i vnitrobloky a oplocené či obezděné areály.

I když se kachně podaří po 35 dnech sezení mladé vyvést a nakrásně i může s mladými vyrazit po zemi, čeká je cesta k vodě za potravou a úkrytem. Čím dále ovšem od vody je,

tím větší nebezpečí jim po cestě hrozí. Nejčastěji při překonávání silnic. Kachňata jsou malinká a pomalá, když se vyhnou kolům aut, bariéry v podobě obručníků, schodů nebo i kanálů jim mohou být osudnými.

Kachny mají velmi silný mateřský pud a své potomky jen tak neopouští. I díky tomu se daří při potřebných odchycích a transferech přemístit rodinku celou. S trochou šikovnosti, štěstí a díky zkušenostem se převozy kachen Pražské zvířecí záchraně zpravidla daří. Ročně jich takto odchytí a „zachrání“ kolem 170. Celkově za rok projde rukama záchranářů ze zvířecí záchranky kolem 1 000 zvířat.

Jak mohou lidé pomoci?

- » Kdo nemá vztah k přírodě, pomoc zvířeti nezavolá. Chodte do přírody, všimněte si, co žije ve vašem okolí, pozorujte, jak se divoká zvířata chovají, berte s sebou ideálně i děti, ať si vztah k přírodě budují od brzkého věku. Lidé, kteří měli tyto základy v dětství, jsou k přírodě více vnímaví a také si lépe všimnou, když se zvíře chová divně či je v potenciálně nebezpečí.
- » Volejte, než něco uděláte. Česká republika je rozdělena na území působnosti záchranných stanic pro volně žijící živočichy, všude je tedy možnost se obrátit na odbornou pomoc

(a to je celosvětový unikát). K dispozici je i pohotovostní centrální dispečink 774 155 155. Můžete si i nainstalovat aplikaci Zvíře v nouzi, budete mít tak správný kontakt na nejbližší pomoc stále při ruce.

- » Mějte své zahrady i pro potřeby volně žijících živočichů. Tu divoký koutek, jezírko, tu vysoká tráva či louka s lučními květy, původní keře a ovocné a dutinové stromy, zahrada s kompostem a bez chemie. Taková zahrada může být lokální oázou pro zvířata, co se špatně vyrovnávají se změnami v krajině i se změnou klimatu. Při dnešním zemědělství a hospodaření v krajině jim mnoho vhodných míst a zdrojů totiž nezbývá a zahrady mohou hodně pomoci. Inspirace i na zivazahrada.cz.
- » Podpořte svou lokální záchrannou stanici (nebo i zvířecí záchranku). Jsou to organizace neziskové a péče o svěřence je finančně i personálně velmi náročná, často závislá na dobrovolnické práci, darech a podpoře z vybojovaných dotačních programů. I symbolický pravidelný příspěvek může být tou kapkou v moři, co udrží stanici v chodu. Například v Británii je přispívání drobnými příspěvky na ochranu přírody standardem a součástí národní hrdosti Britů. Kéž by se podařilo takové myšlení převést i do našich podmínek, stanice

(ale i naše Pražská zvířecí záchranka) by nemusely bojovat každý rok o holé přežití.

Více na zvirevnouzi.cz, sociálních sítích:
FB – Záchrana zvířat v Praze,
IG – @zvirecizachranka,
TT – @prazskazvirecizachranka

Pražská zvířecí záchranka – provozuje ji
Dům ochránců přírody v Praze, ZO ČSOP

Pohotovostní telefon: 774 155 185

V roce 2023 podpořena hl. m. Praha, městskými částmi 7, 4, 5, 12 a desítkami dárců.

Sbírkový účet: 33553322/0800, v. s. 1111

Foto: Kateřina Landová / Pražská zvířecí záchranka

Kateřina Landová je pracovnící Pražské zvířecí záchranky.

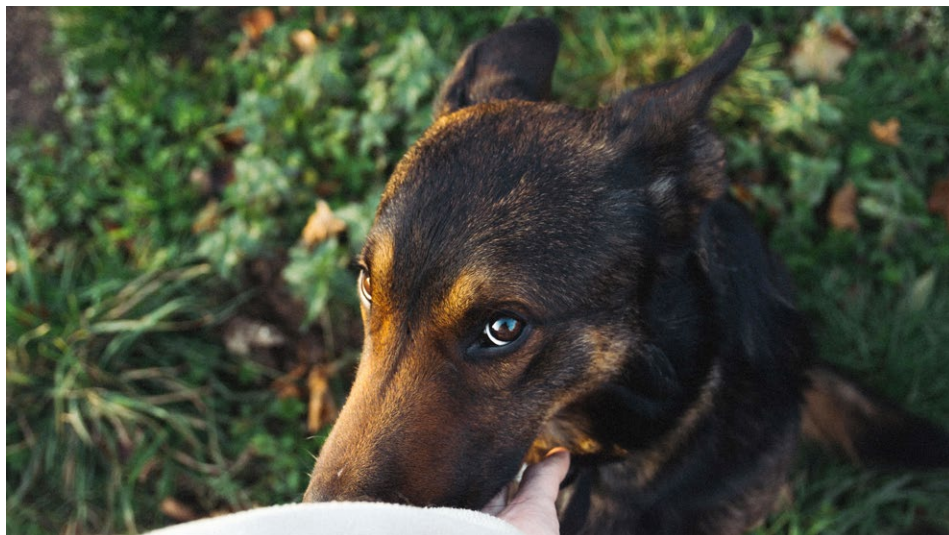
Lenka Skoupá

Uhlíková stopa a moje chovatelské AHA

Jsem chovatelka. Dlouhé roky. A dokonce studovaná chovatelka. Všechna svoje zvířata mám ráda, o všechna se snažím starat co nejlépe. Beru přitom v potaz jejich etologii, životní potřeby i welfare. V oblastech souvisejících s chovatelstvím se průběžně vzdělávám.

Zvířata mi to vracejí plnou měrou. Obohacují můj život, zlepšují mi náladu, usnadňují sociální kontakty. Díky zvířatům jsem zdravější, protože mě nutí jít na dlouhou procházku bez ohledu na počasí a případnou únavu. Jsou pro mě nejlepším antistresorem, prevencí syndromu vyhoření.

Kromě toho jsem i člověkem, kterému nejsou lhostejné environmentální problémy

a hrdě se hlásí k ochraně životního prostředí. I proto jsem odjela před pár lety na Klimatickou akademii do Hostětína, abych se hlouběji ponořila do tématu vlastní udržitelnosti. Bylo to skvělé a přínosné.

Ale pak to přišlo. Počítali jsme vlastní uhlíkovou stopu s cílem stanovit si pro příští období osobní klimatický závazek. Vezla jsem s sebou sepsané domácí spotřeby elektřiny, vody a všeho dalšího a pustila se do výpočtů. Srovnání s běžnou českou populací pro mě vycházelo velmi příznivě. Ale pak se v kalkulačce uhlíkové stopy objevila kolonka domácí

I přes ty smutné psí oči má svou uhlíkovou stopu.

Foto: Tahoe / Unsplash

zvířata. Začala jsem svoje miláčky převádět na CO₂ a na čele se mi objevily první kapky potu. No to je hrozné! Zmocnila se mě panika. Moje dosud docela malinká uhlíková stopička se začala měnit v obří šlápotu.

Tu noc jsem spala opravdu špatně. Co budu dělat? Přeci svoje chlupaté kámoše nenechám utratit? Hlavou se mi honily ty kilogramy masa, které sice nesním já, ale můj ovčácký pes velikosti tříměsíčního telete ano.

Mouratý kocour je na tom z tohoto pohledu výrazně lépe. Jenže pak jsem si vzpomněla na množství brouků, ještěrek i ptáčků, které jsem mu tahala z nenasytného chrťanu a moje klimadeprese ještě narostla. Odjížděla jsem domů s hodně špatnými pocity.

Doma na mě chlupáči čekali s rozzářenými očima a nálada se mi díky tomu přeci jen trochu zlepšila. Kdepak, já vás nedám. Jste tady a dáváte mému životu důležitý rozměr. Můj klimazávazek nebude o tom, že se v mém životě přestanou zvířata objevovat, přistoupím k tomu opačně. Do plánů na snížení uhlíkové stopy musím kromě té svojí prostě zahrnout i stopu mých společníků. Ti se asi

*Kocour. Ale taky 90 kg CO₂ ročně.
Foto: Lenka Skoupá*

v rámci mého klimazávazku vegetariány nestanou a tak to budu za ně muset „odpracovat“ já.

Krmení mého psa je v přepočteném ekvivalentu celkem 670 kg CO₂/rok, když přihodím přibližně 90 kg CO₂/rok na koccoura, jsem na 760 kg CO₂/rok. Asi to bude o fousek méně, protože zvířata nekrmím vyráběnými krmmiv, ale výsekovým masem z jatek. Přesto chci o tohle množství snížit svou vlastní uhlíkovou stopu, abych se se situací nějak se ctí vyrovnala.

Probírám se svými zvyky.

První na řadě je jídelníček a je jasné, že budu muset snížit svou spotřebu masa a mléčných výrobků, byť ani v současné době není vysoká. Tak to nebude maso 2x týdně, ale jen 5x do měsíce.

Trochu mi pomohou i cesty do práce na kole nebo pěšky, místo častěji používaného autobusu. Cest na vlastní pohon ale musí být místo běžných čtyřiceti za rok šedesát. Tak mám vlastně skoro splněno.

Jako majitelka zahrady a kusu lesa trochu přepracuji plán péče a údržby zeleně, i tady je potenciál ke snižování uhlíkové stopy. Mohu využít i některý CO₂ offsetový program. Jsem pravidelným dárcem výsadbových a biodiverzitních projektů, navýším o pár desítek korun měsíční příspěvek.

A když ještě trochu vyladím vytápění, mohu být spokojená, protože i s chlupáči v domácnosti dokážu svou uhlíkovou stopu snížit.

Plán připraven, svědomí spokojeno. Tak a teď vodítko do ruky a jdeme ven!

Ing. Lenka Skoupá je předsedkyně sdružení Toulcův dvůr.

Lenka Skoupá

Budoucnost zájmových chovů zvířat

Máloco v současnosti budí tolik emocí a názorových rozdílů jako chov zvířat. A zdaleka se nejedná pouze o hospodářská zvířata, jde o široké spektrum od domácích mazlíčků po slony v zoologických zahradách.

Otázky chovu zvířat jsou natolik zásadní, že se jim věnuje minimálně 16 zákonů a celá řada vyhlášek a nařízení. Legislativní rámec je jedna věc, druhá pak etika chovu zvířat. Oba ale vedou k rozporům a střetům nejen mezi laickou veřejností a chovateli, ale také mezi chovateli navzájem, a dokonce i mezi odborníky z vědecké a akademické obce.

Chov zájmových zvířat je postaven na dvou pilířích. Na jedné straně jsou „konzumenti“ – to jsou lidé, kteří si pořídí pro svou potěchu

jednotlivá zvířata nebo se chodí na zvířata dívat a využívají jejich služby – např. zooterapie, výuku se zvířaty apod. Na druhé straně jsou „producenti“ – chovatelé, kteří zvířata chovají, vystavují ve veřejných zařízeních, rozmnožují, prodávají.

Vzhledem k početnosti obou skupin se jedná o obrovskou skupinu osob. Statistiky říkají, že přibližně 40 % domácností má doma minimálně jednoho psa, celkem se v České republice jedná o cca 2,2 milionů psů. Více než

*Obchod s akvarijními rybami kvete.
Foto: carolineCCB / Flickr. Licence: CC BY 2.0*

4,5 milionu domácností má doma nějakého živého mazlíčka.

Z pragmaticky ekonomického pohledu se v zájmových chovech jedná o docela významný balík financí. Jenom roční objem spotřeby krmiv pro psy a kočky v ČR je přibližně 14 miliard Kč. Když se k tomu připočte produkce a prodej chovatelských potřeb,

Mami, tati, alespoň morče!
Foto: Lenka Skoupá

akvariijních ryb na světě. Podle údajů Českého statistického úřadu tuzemští chovatelé ročně exportují akvariijní ryby za zhruba 400 milionů korun. Jejich skutečný export ale odborníci odhadují na 2–4 miliardy korun.

Tady se dostáváme na tenký led šedé ekonomiky až černého trhu, který v oblasti zájmových zvířat jen kvete. Třeba u psů z českých množíren byl v roce 2019 odhadovaný příjem cca jedna miliarda Kč. Ne nadarmo se uvádí, že obchod se zvířaty je třetím nejvýnosnějším po obchodu se zbraněmi a drogami.

Ve světle těchto skutečností a s přihlédnutím k tomu, že jsou zvířata cítící bytosti prožívající bolest, strach a celou řadu emocí, je množství zákonů a nařízení celkem pochopitelné.

Bohužel, porušování zákonů, a to i (z mého pohledu zásadního) zákona na ochranu zvířat proti týrání, je na denním pořádku. A to přímo chovatelé. Mnohdy z nevědomosti, často ale zcela vědomě. Na tuto skutečnost pak reagují ochránci zvířat, proti kterým se chovatelé velmi ostře vyhrávají. A rázem tady máme slovní i fyzické střety, vzájemné napadání a konfrontace.

A to jsme se ještě nedostali k fenoménu „týrání chovem“, o kterém se i v ČR začíná mluvit. Jedná se o chov některých plemen

zejména psů, ale i dalších zvířat, která člověk tak dlouho šlechtí k vysněnému obrazu, až se jim vlastní život stal trvalou bolestí. Jedná se například o krátkonosá psí plemena, která v podstatě nemohou dýchat, barevné mutace zvířat, které s sebou nesou letální faktor a další výdobytky moderního chovatelství.

Na základě podnětů chovatelů, ochránců zvířat i akademiků vznikla při Poslanecké sněmovně široká platforma, která se již rok schází u kulatých stolů a řeší problematiku zájmových chovů zvířat. Pod záštitou Mgr. N. Novákové, T. Dubského, Ing. K. Smetany, Ing. P. Bendla a MVDr. P. Bělobrádky, Ph.D. proběhla již tři setkání „Budoucnost zájmového chovu zvířat v ČR“. Na tomto místě je prostor pro hledání cest, jak umožnit chov zvířat a jejich využití a zároveň, s ohledem na jejich etologii, zajistit welfare. V neposlední řadě zajistit úkol zejména zoologických zahrad, uchovávat populace jednotlivých druhů volně žijících zvířat.

Věřím, že tato setkání, výměny názorů a zkušeností přispějí k udržení fenoménu chovatelství a zajistí přitom výborné podmínky v jednotlivých chovech zvířat.

Ing. Lenka Skoupá je předsedkyně sdružení Toulcův dvůr.

veterinární a další návazné služby a prodeje zvířat, jsme kolem 3 % HDP České republiky. A nejedná se pouze o tuzemský trh, čeští výrobci krmiv v loňském roce vyvezli krmiva za 15 miliard korun.

Dalším významným vývozním artiklem jsou živá zvířata, papoušci a akvariijní ryby. Česká republika patří mezi tři největší vývozců

Martin Mach Ondřej

Karas obecný vinořský

Když byste našim předkům líčili, kolik úsilí se vynakládá na záchranu karase obecného, asi by si klepali na čelo. V každém lesní tůňi, v každém obecním rybníku, každé slepé rameno řeky bylo jejich domovem.

Dnes má karas obecný na kahánku. Jednak z krajiny mizí lesní tůně a slepá ramena řek, jednak se v rybnících plných kaprů karasům nedaří.

A k tomu ještě musí soupeřit se svým asijským kolegou karasem stříbřitým, který je ale slušně válcuje. Jednak není tak náročný na prostředí, jednak se umí rychle namnožit nepohlavním rozmnožováním.

Před pár lety si rybář Tomáš Kajpr všiml, že v labských tůňích v Prackovicích, které měly být zasypány, asi žijí karasové obecní. A co

Na snímku mládě karase obecného.

šlo, to slovil a přemístil do náhradního rybníka, který ale nebyl úplně vhodný.

Naštěstí se dozvěděl o tom, že pražská zoo dělá záchranné programy, a dokonce že má i vhodnou lokalitu, totiž bývalý mlýnský náhon. Nejprve se muselo ověřit, že jde skutečně o geneticky čisté karase obecné a ne hybridy, ale pak nic nebránilo, aby se posledních dvacet rybek původem z Prackovic převezo do Prahy.

V pražské zoo se jich ujal kurátor ryb Petr Velenský a jeho tým a vyiplali početnou populaci ryb. A bylo namístě začít hledat místo, kam by se část ryb mohla přesunout.

Výběr padl na rybník U kamenného stolu. Je to průtočná lesní nádrž v přírodní rezervaci, která karasům obecným poskytuje ideální prostředí. Rybník bylo ale před

Nový domov karasů. Rybník v přírodní rezervaci.

nastěhováním karasů potřeba připravit, zejména jej zbavit jiných ryb, zejména kaprů.

O to se postarali vinořští rybáři, kteří rybník vypustili a na dvakrát sloví, aby byla jistota, že v rybníku nezůstaly žádné ryby, které by karasům konkurovaly.

A pak se to stalo. Na začátku listopadu bylo slavnostní vypuštění asi stovky malých karasů. Byl tam ředitel Zoo Praha Miroslav

Bobek, kurátor ryb Petr Velenský, Tomáš Kajpr a celá řada odborníků. A spousta kamer a diktafonů.

Jestli to dobře dopadne, bude rybník U kamenného stolu lokalitou, díky které se podaří karase obecné zachránit. Jak říká Petr Velenský, může se to také nepovedet. Z různých důvodů.

Jedno nebezpečí, které karasům obecným v rybníku U Kamenného stolu hrozí, je volavka popelavá. Ta má ale k nelibosti místních rybářů mnohem lépe prostřeňo u nedalekých chovných rybníků Malá a Velká Obůrka. Pak už jen hrozí, že sem někdo vysadí jiné ryby.

Jak se pozná, že se karasům obecným ve Vinoři daří? Jak říká Petr Velenský ze Zoo Praha, časem se uvidí, jestli jsou v rybníce mláďata. „Budeme dělat kontrolní výlovy,“ říká Velenský. A dodává, že vypuštění karasů ve Vinoři je pilotní projekt. „Je tu určitá nejistota, možnost, že to nevyjde. Ale když by to nevyšlo, tak v zoo stále máme násadu karasů obecných,“ dodává Velenský.

„My se tu teď učíme, jak s karasem naložit. A naše znalosti pak chceme předávat dál lidem, kteří by třeba rádi ve svém návesním rybníku měli karase obecného,“ dodává Petr Velenský.

Martin Mach Ondřej je šéfredaktor *Pražské EVOLuce*.

Hmyzem roku 2023 je tesařík pižmový

Česká společnost entomologická od roku 2021 vyhlašuje každoročně kampaň s názvem Hmyz roku. Cílem akce je představit široké veřejnosti zajímavého zástupce hmyzu a přispět tak k jeho poznání a ochraně. V neposlední řadě si klademe za cíl touto formou upoutat veřejnost a vzbudit zájem o pozorování a ochranu hmyzu.

V roce 2023 se Česká společnost entomologická rozhodla Hmyzem roku vyhlásit brouka tesaříka pižmového (*Aromia moschata*).

Jedná se o brouka, který je velmi nápadný, velký a krásně zbarvený. Navíc upoutá svou pronikavou vůní, které vděčí za své české i latinské jméno.

Přestože je tesařík pižmový barevným a nápadným druhem, žije poměrně skrytě a potkat jej ve volné přírodě vyžaduje určitou dávku štěstí. Díky dlouholeté a rozsáhlé práci mnoha entomologů v celém Česku

Foto: Margrit / Flickr, Licence: CC BY-NC-ND 2.0

máme dostatek historických dat o rozšíření tohoto druhu. Proto víme, že tesařík pižmový, ač rozšířen stále na většině území Česka, z krajiny pomalu, ale jistě mizí, a to jak početností, tak i množstvím lokalit výskytu.

Za poslední dobu ubyl dost dramaticky na to, aby se dostal na seznam ohrožených druhů. Důvodem ohrožení je ztráta vhodných míst pro jeho vývoj, především dříve běžných hlavatých vrb (ano, těch, které známe z obrázků Josefa Lady), které sloužily jako zdroj palivového dříví, letniny pro dobytek a proutí na

košíky. Právě v nich se tesaříku pižmovému dříve velmi dařilo.

Dnes ale vrbové proutí ani letnina nejsou skoro potřeba. Hlavaté vrby, tradiční to součást české kulturní krajiny, proto mizí – a spolu s nimi i vhodné prostředí (nejen) pro tesaříky pižmové.

Podle tiskové zprávy České společnosti entomologické.

Zdeňka Kovářiková

Tak ho pustíme na svobodu...

Domácí mazlíčci většinou nejsou vybaveni na přežití ve volné přírodě. Jenže někteří z nich si přesto vyzkouší, jak v „divočině“ ob stojí. Někomu ulétne andulka omylem, ale jsou i chovatelé, kteří své domácí mazlíčky do přírody vypouštějí aktivně. Část zvířat nepřežije, protože jsou zvyklí na jiné klima a potravu, některým druhům ale podmínky české přírody docela vyhovují. Jenže to je problém pro druhy, které do volné přírody patří.

Když roztomilá malá želvička vyrostе a zvětší se její nároky na prostor i potravu, přestane být pro některé chovatele zajímavá. A hledají způsoby, jak se jí zbavit. A prostě ji vypustí do volné přírody. Může za tím být dojem, že to je přece „humánní“ způsob, jak se se situací vypořádat.

K ochraně přírody patří i sběr raků mramorovaných.

Želva nádherná

„Prodávají se malá mláďata, několik centimetrů, vizuálně atraktivní, aktivní malá želvička. Postupem času má větší nároky na prostor a jeho čištění, pro řadu chovatelů je pak na obtíž, a tak ji vypustí do nejbližšího rybníka,“ popisuje Silvie Ucová z Agentury ochrany přírody a krajiny.

Jiným chovatelům může želva prostě odejít z nedostatečně zabezpečené zahrady.

Zrovna želva nádherná, která patří k oblíbeným druhům pro zájmový chov, si v české přírodě poradí. Přestože její původní domovinou je Severní a Střední Amerika. Želv nádherných v českých chovech není málo. „Jen mezi lety 1987–1997 do Evropy z Ameriky na 52 milionů exemplářů určených k prodeji,“ uvádí ekolog Mojmír Vlašín.

Ve volné přírodě lze dnes na tuto želvu narazit po celém Česku. Její výskyt tu ale není žádoucí a způsobuje škodu jiným živočichům.

Želvy se například rády sluní, a pro tyto účely si zalézají i do hnízd vodních ptáků, kde svou vahou rozbijí ptačí vejce. Z vodních ploch želvy také vychytávají obojživelníky jako žabky, chráněné čolky nebo drobné ryby. Želva se může dožít až čtyřiceti let a za tu dobu může lokalitu, v níž se pohybuje, výrazně poškodit.

Když na procházce Prahou uvidíte v rybníku želvu, s největší pravděpodobností se jedná právě o nepůvodní druh ze zájmového chovu, který by se v přírodě ČR vyskytovat neměl.

Jediný druh želvy, který se v Česku přirozeně vyskytuje, je totiž velmi vzácná želva bahenní. Tu ale v Praze nepotkáte, žije převážně na jižní Moravě.

Želva nádherná je dnes zapsaná na seznamu invazních druhů. Její majitelé si její chov tedy museli do konce minulého roku zaregistrovat. Želvu je zakázáno rozmnožovat a v chovu může zůstat jen do dožití.

Dobrá zpráva je, že v České republice zatím nebyl zaznamenán případ, kdy by se želvě podařilo ve volné přírodě vyvést mláďata. Naše klima je pro ně zatím příliš chladné, s postupujícím oteplováním se ale tyto podmínky budou nejspíš měnit a invaze želv nádherných by mohla představovat problém.

Rak mramorovaný

V Praze představuje největší problém jiný živočich uniklý z domácího chovu, rak mramorovaný. Na rozdíl od želvy nemá tento druh raka problém s rozmnožováním. Samičce stačí vypustit do vody vajíčka, a z nich vyrostou malí ráčci i bez oplození.

To je vlastnost, kterou původní druh z jiho-východu USA neměl a byla pravděpodobně vyšlechtěna v domácím chovu. A to je zřejmě i důvod, proč dochází k častému vypouštění do volné přírody. Rak se totiž velmi snadno namnoží, a chovatelé se nejspíše zbavují přemnožené obsádky akvárií.

„Chovatelů raků mramorovaných jsou u nás odhadem tisíckovky. Proto je zde stále

Samice raka mramorovaného s vajíčky.

poměrně vysoké riziko, že někteří majitelé vypustí raky do svého okolí, byť v dobré víře, že dotyčnému jedinci dopřejí svobody nebo že obohatí lokalitu o nový druh. To může bez nadsázky způsobit katastrofu pro tamní biotop,” vysvětluje Tomáš Görner z Agentury ochrany přírody a krajiny, který má na starosti invazní druhy.

Největším nebezpečím, které rak mramorovaný představuje pro českou přírodu, je, že je původcem račího moru. Sám ho pouze přenáší, ale pro naše původní druhy – raka říčního a kamenáče – je smrtelný.

Kvůli velmi snadnému množení je téměř nemožné se zbavit etablované populace raků mramorovaných v řece nebo ve větší vodní ploše.

V Praze se výskyt raka mramorovaného potvrdil na dvou lokalitách. První byla vodní plocha v parku Přátelství v Praze 9 – Proseku, kde ochránáři odchytili v říjnu 2015 tři samice.

„Vypustitelné betonové nádrže na pražském Proseku bylo poměrně snadné zbavit vody a jednoduchou cestou vysušení a vyvážení raka mramorovaného z lokality odstranit. V následujících letech po likvidaci nebyli v místě nalezeni žádní další jedinci,” popisuje Tomáš Görner.

Obtížnější je vypořádat se s jejich výskytem v přirozenějších biotopech jako v Prostředním rybníku v Dolních Chabrech. Tam se výskyt raků potvrdil odchycem do vrší. Nakonec se rybník také vypustil.

„Během čtyř dnů se podařilo odchytit skoro 400 raků mramorovaných velikosti 2–13 cm, včetně samic s vajíčky. Obnažené dno

rybníka bylo následně posypáno vápnem, které by mělo zbylé raky zlikvidovat. Rybník zůstal bez vody i během zimy 2020/2021, a právě zimní počasí mělo celou akci dokonat," popisuje Tomáš Görner.

Do rybníka se nasadily dravé ryby schopné případné malé jedince raka mramorovaného zlikvidovat.

Experiment, který se vymkl

Kromě aktivního vypouštění chovateli samozřejmě unikají doma chovaní živočichové i omylem.

Občas uletí papoušek. Pokud je ale označen CITES kroužkem podle Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, je možné doplatit majitele.

„Snad jediným historickým případem hnízdění papoušků úmyslně vypuštěných do volné přírody byla tajemná kolonie mníšků šedých v Posázaví v 80. letech minulého století," vzpomíná Silvie Ucová.

Koncem 80. let ulétli jednomu chovateli tři mníšci šedí, a protože pochází původně z oblasti jižní Ameriky s velmi proměnlivým klimatem, dobře přežili i českou zimu. To přivedlo dalšího chovatele, tehdy studenta

*Experiment s mníškami šedými v Česku se vymkl.
Ilustrační snímek. Foto: Steve Baldwin / Flickr.
Licence: CC BY-ND 2.0*

Ladislava Žohu, na myšlenku pokusit se mníšky ve volné přírodě rozmnožit.

Postupně tedy vypustil k uniklým mníškům dalších dvacet jedinců. Experiment se mu ale vymkl z rukou. Počet papoušků postupně narostl až na 100 a ptáci se rozdělili do několika kolonií. Nalétávali do zahrad, kde si z ovocných stromů sbírali větvičky na stavbu hnízdní kolonie, a stromy tím devastovali.

Ladislav Žoha se po roce 2000 rozhodl papoušky pochyťat a experiment ukončit.

Nutrie říční

Asi nejoblíbenější uprchlík mezi pražskými živočichy unikl ne ze zájmového, ale z farmového chovu. Jedná se o nutrii říční. Chovaná byla pro dietní maso, které se často podávalo v nemocnicích, a pro kožešinu. Československo patřilo v 80. letech 20. století k největším dovozcům produktů z nutrií na světě. S utlumováním chovů se ale mnozí chovatelé opět zbavili přebytečných jedinců tak, že je vypustili. Podobný příběh si prožil norek americký.

Obě zvířata se v České republice šíří, vyhovují jim mírné zimy posledních let. Nutrii navíc napomáhá to, že ji lidé ve městech s oblibou krmí. Lidé si ji pletou s bobrem, někteří z nich dokonce přezdívali Střeleckému ostrovu „bobří ostrov“.

Nutrie narušuje břehy tím, že v nich vytváří dlouhé chodby. To může způsobit i nestabilitu stromů na břehu rostoucích. Nutrie je přenašečem stejných chorob jako potkani.

Obecně se dá říci, že jakékoli úniky zvířat z chovů do volné přírody jsou nežádoucí. Pokud žádoucí jsou, jedná se o státem řízenou reintrodukcii.

Mgr. Zdeňka Kovářiková vystudovala žurnalistiku a sociální a kulturní ekologii na Univerzitě Karlově.

Zdeňka Kovářiková

Zoo vrací zvířata do přírody

Ještěrka zelená je největší ze čtyř druhů ještěrek Česka. Foto: Katya / Flickr. Licence: CC BY-SA 2.0

V Praze kdysi žila řada živočichů, jimž město postupně vzalo půdu pod nohama. Jak se ale krajina města mění, některé živočišné druhy dostávají možnost se do přírody vrátit. V pražské Troji tyto příležitosti pomáhá

vytvářet Zoo Praha. Ve svém areálu a v okolí již napomohla k návratu syslů, modrásků, ještěrky zelené, užovky podplamaté anebo ptáků kvakošů, to znamená druhů, které se v okolí kdysi přirozeně vyskytovaly. Aktuálním velkým projektem je návrat karase obecného do vod Prahy.

Odborníci ze zoo umí dobře zjistit, co by živočichové k návratu potřebovali. A někdy se to dokonce podaří v areálu zoo zajistit.

Ještěrka zelená

To je případ ještěrky zelené. Při založení zoo ve 30. letech byla běžným obyvatelem celého jižního svahu až k hlavnímu vchodu.

„V průběhu 60. let se však stáhla až do nejzazšího cípu zoo a její populace se snížila na kritickou mez. Příčinou bylo zarůstání svahu akátem bílým, pod nímž neroste vegetace, nastává úbytek bezobratlých a ještěrkám chybí úkryty i potrava,“ vysvětluje tiskový mluvčí zoo Filip Mašek.

V posledních letech ale zoo upravila skalnatý svah tak, že se zbavila akátů a umožnila obnovu stepního porostu. To vedlo k tomu, že se ještěrce v areálu zoo znovu začalo dařit.

Ještěrku lze zároveň považovat i za tzv. deštříkový druh – díky opatřením na její ochranu

se daří chránit i jiné druhy, které jsou pod pomyslným deštříkem, např. různé druhy motýlů a užovek.

Přežití ještěrky tedy napomohlo vytvoření těch správných podmínek pro životaschopnou populaci – obnova skalního svahu stepní povahy.

Syslové

Jindy to ale nestačí. V případě syslů, kteří se do 60. let běžně vyskytovali za žirafím výběhem na svahu pod Sklenářkou, bylo potřeba udělat víc.

Syslové totiž z areálu zoo již vymizeli a sami by si cestu zpět nenašli, protože jich dramaticky ubylo v celé krajině Česka. Vyhovuje jim

Sysel. Trochu jako veverka, ale žije na zemi. Foto: Ján Svetlík / Flickr. Licence: CC BY-NC-ND 2.0

totiž prostředí s velmi krátkou trávou, které se dnes v přírodě běžně nenajde. Vhodné podmínky sysli nachází paradoxně spíše na místech intenzivně upravovaných, jako jsou golfové hřiště nebo letiště.

Zoo tedy musela nejdříve získat životaschopnou populaci těchto hlodavců. Pro její založení odchytily zoologové postupně několik jedinců z prosperující syslí kolonie na letišti v Letňanech a vypustili je do nově vybudované voliéry. Tam jim byly vytvořené ideální podmínky, včetně příkrmování. Již po dvou letech se sysli začali množit a po čtyřech letech již měli stabilní kolonii. Postupně se začali šířit i mimo voliéru, nejdříve na okolní travnatý svah a pak na další volné plochy v areálu.

Karas obecný

Dalšími druhy, které se zoo rozhodla navrátit do míst, kde se původně vyskytovaly, jsou modrásek východní a karas obecný.

Karas býval před pár desítkami let jednou z nejběžnějších ryb v Česku. Dnes je kriticky ohroženou rybou. Líbí se mu v dolních tocích řek, jejich slepých ramenech či v zarostlých tůních, tedy v místech, kterých prudce ubylo.

Pro karase v zoo upravili na přelomu let 2020 a 2021 bývalý mlýnský náhon. V něm se

podařilo ryby namnožit natolik, že mohly být loni na podzim vypuštěny do volné přírody, především do rybníka U Kamenného stolu v Praze-Vinoři.

Modrásek východní

Modrásek východní patří k našim nejhroznějším motýlům. Ke svému životu potřebuje mít ideálně pastviny s mateřídouškou, na

Modrásek východní na většině našich lokalit vymizel.

Foto: xulescu_g / Flickr. Licence: CC BY-SA 2.0

níž se živí jeho housenky. A takových míst v Česku již mnoho není, proto modrásek přežívá jen v okolí Prahy a v Českém středohoří a jeho populace není nijak početná. To dělá chov a reintrodukci modráška složitou, protože ze zdrojové populace je možné odebrat

jen pár jedinců. Ti byli díky zoo uměle odchováni, namnoženi a v roce 2021 vypuštěni na lokalitu kolem usedlosti Sklenářka, kde probíhá pastva ovcí a roste mateřídouška.

Zoo chce pro modrásky východní zároveň postavit chovnou stanici, aby mohla s navracením tohoto vzácného motýla do přírody pokračovat.

Možná je dobré zmínit zjevný fakt, že zoo je ideálním místem, kde se mohou návratu různých druhů do přírody Prahy věnovat. Má totiž odborníky, má podmínky pro chov živočichů a má také zájem podporovat druhové bohatství živočichů.

„Reintrodukce každého jednoho druhu je velmi komplexní záležitost, je namístě každý projekt konzultovat s odborníky ze široké škály institucí, vedle Zoo Praha např. z Akademie věd ČR či České zemědělské univerzity, s ochránci přírody a v neposlední řadě i se zástupci z Ministerstva životního prostředí ČR,“ zdůrazňuje Filip Mašek.

Mgr. Zdeňka Kovářiková vystudovala žurnalistiku a sociální a kulturní ekologii na Univerzitě Karlově.

Můžete dát zraněnému zvířeti ránu z milosti?

Představme si situaci: srazili jste autem nějaké volně žijící zvíře, které střet přežije, ale je zraněné a zjevně se trápí. Možná vás v tu chvíli napadne, zda mu můžeme pomoci a ukončit jeho utrpení. Nebo je spíš namístě obrátit se na někoho povolaného? A koho?

Jak vysvětluje Martin Jánošík, ředitel odboru ochrany zdraví a pohody zvířat Městské veterinární správy v Praze, namístě je rozhodně opatrnost a zabití zvířete laikem rozhodně nedoporučuje. „Jednak hrozí, že se dostanete do kolize s právními předpisy, ale rozhodně tu je riziko zranění jak pro člověka, tak zhoršení stavu pro zraněné zvíře,“ říká Jánošík. Tedy něco, co určitě nechcete.

Jánošík upozorňuje, že zranění hrozí i od zvířete malých rozměrů a hmotnosti. „Zraněné zvíře, i při vědomí ležící, může již při přiblížení člověka reagovat únikem, nebo útokem, nebo alespoň snahou o ně,“ říká Jánošík.

Zvíře ve svém pokusu o únik může člověka bodnout paroží (jde-li o spárkatou zvěř), pokousat, poškrábat či prostě jinak zranit. „Také nepředpokládám, že budete mít s sebou vybavení pro fixaci zvířat nebo pro jejich usmrcení,“ říká Jánošík a dodává, že jedna věc je troufnout si usmrtit zvíře, druhá pak provést ho správně tak, aby zvíře skutečně netrpělo a sám člověk zůstal nezraněn.

Možná si při pohledu na trpící zvíře řeknete, že nějaké kousance a škrábance risknete. Jenže je tu ještě sice malé, ale přeci jen riziko nákazy vzteklinou. V České republice není od roku 2002 evidován případ vztekliny u terestriálního zvířete a od roku 2009 je ČR z pohledu Světové organizace pro zdraví zvířat

Rádi byste pomohli, aby se netrápila. Tak čtěte pozorně.

Foto: Kjell Hansen / Flickr. Licence: CC BY 2.0

zemí prostou vztekliny. „Ale pořád platí, že zvíře, které poranilo člověka za okolností, které mohou vyvolat podezření na tuto nemoc, musí být vyšetřeno na přítomnost viru vztekliny,“ konstatuje Jánošík.

Přitom se zohledňuje vícero faktorů jako agresivita zvířete, lokalita incidentu, porušení celistvosti kůže nebo sliznice člověka při incidentu se zvířetem. „Jednodušeji, pokud člověka například jenom škrábne kuna v Moravskoslezském kraji, je zapotřebí kunu vyšetřit,“ vysvětluje Martin Jánošík.

Vnímavým zvířetem ke vzteklině je jakýkoliv savec, rizikovým místem je příhraničí s jinými zeměmi. „Ošetření a vyšetření zraněného člověka je pak na jeho vlastní odpovědnosti. Stává se i to, že zraněná osoba je odeslána na nouzovou imunizaci,“ říká Jánošík.

A pak je tu ještě jedna věc. Ne každý současný člověk umí zvíře usmrtit. „Při neodborném pokusu o ukončení života zraněného zvířete lze dospět do situace, kdy se stav zvířete jen zhorší a zvíře bude trpět více,“ říká Jánošík.

„Nelze také předpokládat, že laik je schopen diagnostikovat zdravotní stav zvířete a potřebu jeho usmrcení. V případě volně žijících zvířat, zejména těch, která nejsou lovnou zvěří, bude eminentní zájem o jejich záchranu profesními spolky,“ dodává Martin Jánošík.

Koho tedy ke zraněnému zvířeti přivolat? Primárně by se řidič při dopravní nehodě měl obrátit na Policii České republiky, nebo zavolat na číslo Integrovaného záchranného systému (112). „Zde mají zpracované postupy typových situací a vědí, koho na místo poslat,“ říká Martin Jánošík a dodává, že je možné se přímo obrátit i na síť záchranných stanic pro zraněná a hendikepovaná volně žijící živočichy skrze jejich společnou mobilní aplikaci (zverejnovuzi.cz/aplikace-zvn/) či zavolat na jejich linku 774 155 155.

V úvodu textu jsme zmínili, že je tu i riziko kolize s legislativou. Co by se mohlo pokazit? Člověk, který se pokusí zvíře usmrtit, by se mohl dopustit:

- » týrání zvířete neodborným usmrcením,
- » nedůvodného usmrcení zvířete špatnou diagnostikou stavu,
- » nelegálního zacházení s chráněným živočichem,
- » nelegálního nakládání se zvěří.

Pokud zraněné zvíře spadá do kompetence myslivců (zákon o myslivosti jasně vyměňuje druhy zvířat, které smí myslivci lovit a o kterých se pak mluví jako o zvěři), může jej usmrtit myslivec. Těžko předpokládat, že víte, kdo v daném místě vykonává právo myslivosti. „S tím by měl pomoci postup Integrovaného záchranného systému,“ říká Jánošík.

Další odborník, který smí zvíře zabít, respektive utratit, je soukromý veterinární lékař. „Přitom svou odborností ručí za určení diagnózy s prognózou nemožnosti dalšího přežití zvířete,“ říká Jánošík, ovšem s tím, že se vám podaří přesvědčit veterináře, aby se dostavil na místo nehody. Legislativa mu takovou povinnost neukládá.

Teoreticky by mohl zvíře usmrtit příslušník Policie České republiky, byť už by to bylo na základě volného výkladu předpisů. Policista

by musel zvážit všechny možné okolnosti před tím, než k usmrcení zvířete zastřelením přistoupí. A protože policista nemá potřebnou odbornost, aby zvíře například řádně diagnostikoval, musel by svůj krok konzultovat s experty a musela by být vyloučena možnost příjezdu myslivce či jiného odborníka. „Do budoucna se zákonodárci zamýšlí nad explicitní možností v zákoně o automatickém právu policisty zraněné zvíře/zvěř usmrtit,“ říká Jánošík.

Jiná situace ale nastává, když je nutná vlastní obrana osoby. V takovém případě legislativa člověku umožňuje zvíře zabít. Těžko si však představit, že zvíře sražené při dopravní nehodě člověka napadne. Teoreticky by k tomu mohlo dojít, když by se řidič snažil sražené zvíře ošetřit nebo jenom k němu přistoupit. „Byla by to tedy obrana při napadení zvířetem. Osoba by to měla prokázat,“ říká Jánošík.

Je tu ale otázka, pomocí jaké zbraně by se člověk zvířeti bránil. Střelnou zbraň nemá každý a jít na zvíře s nožem nelze doporučit, rozhodně ne na zvířata velká.

„Je nutno připomenout, že usmrcením zvířete nevzniká osobě k tělu zvířete vlastnické právo a nemůže s ním volně nakládat,“ připomíná Martin Jánošík.

(Z podkladů Martina Jánošíka zpracoval
Martin Mach Ondřej.)

Pastička sklapla

Monitoring se provádí kladením návnad, většinou krmiva bez obsahu jedu, kde se za určité období hodnotí stupeň požeru. „Teprve pak by se mělo přistoupit ke kladení návnad s obsahem jedu,“ říká Martin Jánošík.

V případě nízkého výskytu krysy obecné je podle něho vhodnější přistoupit k použití živolovných pastí. „Krysa je sice klasifikována jako málo dotčený živočich z pohledu jeho ohrožení, ale z mnoha míst výskytu v ČR byla již vytlačena,“ říká Martin Jánošík.

V každém případě je podle Jánošíka namísto zkusit preventivní opatření k zamezení výskytu hlodavců, než sypat do staniček jedy. Například nenechat jim v objektu volně přístupného nic, co by jim mohlo sloužit jako potrava. V případě skladů osiva, krmiv, potravin a podobně je důležité dbát na udržování areálu podniku, aby se minimalizovala možnost vzniku úkrytů pro hlodavce a tak došlo k zamezení postupnému zavlékání hlodavců. V případě chovů zvířat se jedná o uplatnění tzv. biologické bezpečnosti v chovu, což je v zásadě soubor preventivních opatření.

Hubit hlodavce můžeme, ale ne všemi prostředky. Některé postupy jsou zákonem zakázané, protože jsou ke zvířatům zbytečně kruté. Jde konkrétně o čelistové pasti a lepicí pasti. Zakázané jsou již mnoho let, přesto se na internetu v rozporu s legislativou

prodávají. „Právní koncovky, tedy finanční sankce a zákazy prodeje ukládají obce s rozšířenou působností, ale jejich práce je často jako boj s větrnými mlýny,“ říká Martin Jánošík.

Laik se může při nákupu pasti dostat do rozpaků, zda náhodou ona odchyťová pastička už náhodou není čelistová past. „Odchyťové staničky na hlodavce mají dnes nejroztodivnější tvary. Někdy jejich tvar skutečně připomíná čelist,“ říká Martin Jánošík.

Světlo do toho vnáší stanovisko Ústřední komise na ochranu zvířat Ministerstva zemědělství, kde se říká, že o čelist se nejedná, pokud je průměr pasti při otevřeném mechanismu maximálně 8 cm. „Čelistová past působí dlouhou a trýznivou smrt zvířeti, pokud se v ní chytí za končetinu. Do 8 cm pasti to tolik nehrozí a zároveň pojme hlavu hlodavce,“ konstatuje Martin Jánošík. Smyšlem klasické pastičky na myši totiž je, aby sklapnutím došlo k přerušení míchy hlodavce a zvířátko se zbytečně netrápilo.

(Z podkladů Martina Jánošíka zpracoval Martin Mach Ondřej.)

V předchozím článku jsme se zabývali tématem usmrcení zvířete, po kterém určité nikdo nijak netouží. Ale jsou volně žijící zvířata, která usmrcovat chceme. Kdo nikdy ne-nastražil pastičku na myši, ať hodí kamenem. Tématem nás opět provede Martin Jánošík ze Státní veterinární správy.

Usmrcování tzv. škodlivých a epidemiologicky významných hlodavců a dalších živočichů je legální a i soukromá osoba si může doma provést běžnou ochrannou deratizaci. Jedná se zejména o ochranu před potkanem obecným, myši domácí a krysu obecnou.

„Způsob provedení je buď nástrahou s obsahem přípravku pro hubení hlodavců, nebo mechanickou pastí, nebo pastí živolovnou,“ říká Martin Jánošík.

Zejména při použití nástrah s jedem by mělo předem dojít k monitoringu výskytu hlodavců, aby se zjistilo, jaké druhy se v místě vyskytují. „Minimalizují se tím škody na ne-cílových organismech,“ vysvětluje Martin Jánošík.

Městský holubník

V centru Prahy nedaleko radnice na Mariánském náměstí začal v červenci 2022 fungovat nový městský holubník, jehož vybudováním nás pověřilo hlavní město Praha. Toto zařízení ptákům poskytne podmínky ke hnízdění a zároveň městu umožní šetrným způsobem regulovat jejich populaci. Když mají holubi k dispozici vhodný prostor se zdroji potravy a vody, přirozeně zde zahnízdí a budou čas trávit uvnitř místo toho, aby se zdržovali na místech, kde je jejich výskyt nežádoucí, jako jsou například parapety či střechy památek. V holubníku lze navíc odebíráním části vajec regulovat jejich počty a tím zmenšit velikost hejna. Holubník bude provozovat naše Záchranná stanice hl. m. Prahy pro volně žijící živočichy.

Holubník jsme vybudovali na Starém Městě v Praze 1 kousek od radnice na Mariánském náměstí, v budově, na jejíž půdě se holubi již dříve sami shlukovali. Na tuto půdu jsme umístili jednoduchou dřevěnou vestavbu, jejíž součástí jsou boxy pro zahnízdění, sedáky, krmítka i zásobníky na vodu. Kapacita takového holubníku je asi 150 ptáků. Jakmile se

ptáci zabydlí v holubníku, nebudou mít důvod zůstat na místech, kde mohou vadit, jako jsou fasády památek či okenní parapety bytových domů. Regulace holubí populace pak probíhá tak, že se holubům část vajec odebere a nahradí umělými, díky čemuž se hejno tolik nezvětšuje a dlouhodobě může holubů ubývat.

Nálklady na vybudování pražského městského holubníku činily 142 000 korun. Naše Záchranná stanice hl. m. Prahy pro volně žijící živočichy, která bude provoz zařízení včetně veterinární péče zajišťovat, má s holuby bohaté zkušenosti. Od začátku jejího fungování patří holubi mezi pacienty, o které se stará a kterým pomáhá.

Městský holubník je prvním zařízením, které vzniklo z podnětu hlavního města. V přípravě

je však již delší dobu obecní holubník na Vítkově, který plánuje postavit městská část Praha 3.

V zahraničí jsou městské holubníky považovány za účinný a zároveň šetrný způsob regulace hejn holubů ve městech a v Německu, Rakousku či v Nizozemsku fungují již řadu let. Odborníci je považují za vhodnější metodu než nyní častěji používaný odchyt, případně odstřel holubů. Ten podle výzkumů nemá v důsledku na velikost hejna žádný vliv, protože se po zásahu naopak pro ostatní holuby v teritoriu rozšíří potravní nabídka, na kterou reagují vyšší snůškou vajec, a počty se rychle upraví na původní stav.

Jako druh stojí holubi někde na pomezí mezi domácími zvířaty a volně žijícími živočichy a člověk má na jejich složité situaci svůj značný podíl. Holub „měšťák“ nebo „věžák“, jak se říká příslušníkovi holubí populace ve městech, totiž pochází z původního druhu holuba skalního, který byl člověkem domestikován, později ale opět zdivočel. Holub si tak není schopen v zimním období sehnat dostatek přirozené potravy, a proto je na člověku závislý.

Tisková zpráva Lesů hl. m. Prahy

Jan Moravec

Daňci, lišky, divočáci a spol. v Chuchelském háji

Praha, konkrétně Lesy hl. města Prahy, provozují na území hlavního města v současné době čtyři zookoutky – v Hostivařském lesoparku (viz Pražská EVVolute 2/2022), na Kamýku, v Kunratickém lese a v Chuchelském háji. Právě do toho posledně jmenovaného vás dneska zveme.

Zookoutky v pražských lesích navazují na tradici péče o zraněná zvířata na hájovkách. Bývalo kdysi běžné, že se hajný staral o zraněná lesní zvířata, a tak byly při hájovkách nejružnější výběhy a voliéry.

Dnes péči o zraněná divoká zvířata převzaly záchranné stanice (na území celé republiky sdružené do Národní sítě záchranných stanic), avšak tahle vazba na řadě míst ať

již fakticky, či symbolicky přetrvává. Instagramový profil záchranné stanice v Makově u Písku se přímo jmenuje „Hajný z Makova“, v Huslíku nedaleko Poděbrad se nachází záchranná stanice v areálu bývalé hájovny...

Celkový pohled na Chuchelský háj od jihozápadu.

V Praze jsou provozovatelem záchranné stanice Lesy hl. m. Prahy a zookoutky, které se starají o zvířata, která z nějakého důvodu již nelze vypustit zpět do přírody, vesměs přímo navazují na ony „výběhy u hájoven“. Ani Chuchle není výjimkou. Hájovna uprostřed Chuchelského háje vznikla někdy ve 20. letech 20. století, pravděpodobně v souvislosti s připojením této oblasti ku Praze (1922). Zookoutek ve více méně dnešní podobě zde byl vybudován roku 1998, tedy 14 let před vznikem záchranné stanice.

Čertovou strouhou

Ze zastávky MHD Malá Chuchle jdeme kousek po zelené turistické značce a pak už stále po

Travertinové kaskády pod Mariánským pramenem v Čertově strouze.

žluté, kterou provází naučná stezka Chuchelský háj. Tu vybudovala roku 2014 základní organizace ČSOP „Natura, Quo Vadis?“.

Malá Chuchle je prastarou osadou, již ve středověku zde stával farní kostelík. Největší proslulost však dosáhla v 18. století, kdy zde vznikly lázně, a zejména pak ve století následujícím, kdy sem jezdila pražská smetánka

i mnoho osobností zvučných jmen jako básníci Jaroslav Vrchlický a Ján Kollár či sochař Josef Václav Myslbek.

Existence lázní souvisela s Mariánským pramenem výše v rokli Čertova strouha, ke kte-

Hrász rybníčku v Čertově strouze nad bývalým mlýnem je tvořena travertinem.

v potůčku bezprostředně pod studánkou, travertinová je ale i mohutná, několik metrů vysoká hráz rybníčku nad bývalým mlýnem!

Ty studánky jsou tu vlastně dvě, ale obě jsou pouze vyústěním trubek, vlastní pramen je

Chuchelský háj v podzimním hávu.

rému dojdeme vzápětí (sestupuje k němu odbočka). Jde o jeden z nejsilnějších pramenů v Praze (v minulosti už po 250 metrech poháněl vodní mlýn), zároveň o pramen s největší tvorbou travertinu čili pěnovce – porézní horniny vznikající stále, i v současné době, usazováním vápenitých sloučenin ze silně mineralizované vody – na území hlavního města. Krásné travertinové kaskády je vidět

o 60 metrů výše pod Mariánskou kapličkou z přelomu 19. a 20. stol., evokující dojem jeskyně. Co se dolní „studánky“ týče, nutno s lítostí konstatovat, že kamenná stavbička, která zde stála minimálně od první poloviny minulého století, byla roku 2017 nahrazena novostavbou, nerespektující ani její historickou podobu. Až do roku 1984 byla voda z pramene rozváděna do vodovodů Malé Chuchle.

Výše v rokli je vápencový lom se skutečnou malou jeskyní, my ale stoupáme vlevo do vlastního Chuchelského háje (součástí stejnojmenné přírodní rezervace je i Čertova rokla, její hranice jsme překročili hned na okraji Malé Chuchle).

Kokořík mnohokvětý je typickou květinou Chuchelského háje.

Chuchelský háj je jedním z přírodně nejceněnějších lesních komplexů v Praze. Nacházejí se zde habrové doubravy, lipové javořiny a zejména dřínové doubravy s dubem šípákem, tedy velmi dobře zachované přírodní a přírodě blízké lesní porosty Českého krasu. Nepřekvapí bohatá hájová květena, ale najít lze zde také řadu zajímavých druhů hub (z nejvýzračnějších nápadně zbarvená

náramkovitka žlutozelená) či živočichů. Oprávněně je Chuchelský háj zařazen i mezi evropsky významné lokality.

Kromě již zmiňované naučné stezky tu potkáme ještě druhou – podél trasy rozestě

Chuchelský zookoutek – mezi výběhy kopytníků.

tabulky s řadou zajímavých informací o jednotlivých druzích stromů, instalované zde Lesy hl. m. Prahy.

Zookoutek

Na co v chuchelském zookoutku narazíme nejdříve, jsou výběhy kopytníků. Vpravo i vlevo podél cesty vysoké ohrady pro daňky, muflony a jeleny s vyhlídkovými lávkami. Za zatáčkou se objeví vpravo řada voliér, poskytujících domov mimo jiné menším šelmám,

sovám či dravcům. Vlevo je hájovna, kiosek s možností zakoupit si občerstvení (do zář denně, pak už pouze o víkendu) a ohrada, v níž žijí divoká prasata.

Ve výběhu daňků.

Jak už bylo napsáno, zvířata, která zde dnes přebývají, se vesměs nemohou vrátit do přírody. Některá měla velmi vážná zranění, která se sice podařilo vyléčit, ale neumožňují plnohodnotný život ve volné přírodě, například neumožňují ulovit si dostatek potravy.

Jiná vypadají na první pohled zcela „v pořádku“, ovšem byla od mláďat v lidské péči, takže jsou na lidi příliš přivyklá, buď by se o sebe taktéž nedokázala postarat, nebo by mohla být i lidem nebezpečná. To je problém například zdejšího rysa.

Třetí skupinu pak tvoří druhy u nás nepůvodní, invazivní, které ve volné přírodě nemají co dělat. To je případ třeba psíka mývalovitého nebo mývala severního. Výběhy i voliéry jsou označeny cedulkami se zajíma-

Prase divoké v chuchelském zookoutku.

vostmi o daném druhu a mnohdy i s osobním příběhem některých zdejších chovanců.

Součástí areálu je i sada panelů, upozorňujících, jak by se lidé měli chovat, aby minimalizovali riziko zranění divokých zvířat, jak jim naopak pomáhat a kdy takové zvíře skutečně potřebuje pomoc a kdy ne. Najdeme tu ukázky různých typů ptačích budek. Ale také posezení či herní prvky.

Kam dál?

Cesta pokračuje středem háje kolem kostela sv. Jana Nepomuckého. I on údajně souvisí s nedalekými lázněmi; legenda praví, že ho nechal roku 1729 postavit jakýsi polský šlechtic jako poděkování za uzdravení.

V jihozápadním cípu Chuchelského háje.

Když ke kostelu přijdete lesem, ani si to neuvědomíte, ale kostel stojící nedaleko okraje prudkého svahu, zarámovaný rozlehlým lesem, je velmi výrazným krajinným prvkem, viditelným z mnoha míst širokého okolí, především z opačného břehu Vltavy. Naopak, z hrany svahu za kostelem je zajímavý výhled do vltavského údolí (rušený dnes bohužel stavbou nákupního centra v nivě Vltavy přímo pod vyhlídkou).

Druhá, ještě lepší vyhlídka, je mimo značenou cestu, asi o 80 metrů jihovýchodně. Odtud se otvírá široké panorama od Podolské vodárny a Barrandovského mostu přes Žižkovský vysílač, Branické skály, Kavčí hory s televizním studiem, Pankráckou

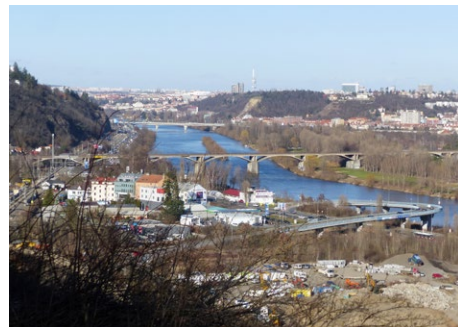

Kostel sv. Jana Nepomuckého uprostřed Chuchelského háje.

plán s mrakodrapy, soubor sídlišť Prahy 12 proložený zelenými flíčky lesíků a lesoparků (kde se ukrývá mimo jiné i další z pražských zookoutků – Kamýk) až po lesy na jižním okraji Prahy ukončené mohutným masivem Závisti s největším keltským opidem u nás a kaňon Vltavy nad Prahou.

Právě tady, na skalnatých východních svazích Chuchelského háje, byl roku 1794 botanikem Franzem Willibaldem Schmidtem popsán

„kosatec český“, dnes nazývaný kosatec bezlistý pravý. Stále tu tato krásná, nízká, modře kvetoucí rostlina roste, ale pokochejte se jen pohledem z dálky; pokusy dostat se ve strmém skalním terénu blíž byste ohrozili jak tyto velmi vzácné rostliny, tak i sebe.

Pohled z vyhlídky nedaleko kostela k severovýchodu – Malá Chuchle, Podolí, Braník, Kavčí hory...

Značka a naučná stezka vedou po asfaltce do Přídolí (podrobně popsáno v Pražské EVVO-luci 1/2022) a do Velké Chuchle. Hezčí (protože nebezpečná, lesní) je však neznačená cesta, vedoucí od kostela k jihu, nejprve podél horní hrany svahu a poté sestupující do velkochuchelské ulice Nad Drahou.

Ing. Jan Moravec je pracovník Českého svazu ochránců přírody.

Příměstský park Soutok

Říční krajina na soutoku Berounky a Vltavy představuje obrovský ekologický a krajinný potenciál. Území je sice z velké části tvořeno záplavovou oblastí bez možnosti běžného stavebního rozvoje, nachází se zde však příležitost pro revitalizaci říční nivy, rozvoj příměstské rekreace, udržitelného zemědělství a krajinných zásahů, které zmírní dopady klimatické změny. V dubnu byly vyhlášeny výsledky mezinárodní krajinařsko-urbanistické soutěže, která se zaměřila na návrh Příměstského parku Soutok.

Cílem soutěže bylo vybrat tým zpracovatelů, který navrhne budoucí podobu říční krajiny a spolu s obyvateli nalezne vizi pro dlouhodobý rozvoj oblasti formou příměstského parku.

Vítězem se stal mezinárodní tým složený z architektonických studií EMF, NORMA a PARETO. Jejich projekt revitalizuje řeku Berounku, oživuje zapomenutou kulturu krajiny a doplňuje ji o nová urbanistická řešení a protipovodňová opatření.

„Říční niva na soutoku Berounky a Vltavy je s rozlohou přes 1 300 hektarů skutečně významným územím, kterému bohužel chyběla jasná koncepce dalšího rozvoje a hrozilo postupné znehodnocení,“ říká Petr Hlaváček, náměstek primátora pro oblast územního rozvoje.

Vítězný krajinařský návrh vybraný mezinárodní odbornou porotou podle něho citlivě integruje záměry aktérů v okolí, potřebnou protipovodňovou ochranu a nalézá nová kreativní urbanistická řešení v území.

„Návrh zohledňuje všechny aspekty, jež je potřeba zahrnout do takto dlouhodobého a složitého projektu nadregionálního významu. Kromě profesionálních kvalit nabízí vítězný tým z Katalánska, Francie a Česka také prozíravý a funkční soubor deseti pokynů, jak vybudovat nový park ve spolupráci s přírodou, lidmi, městy a zainteresovanými stakeholdery,“ popisuje vítězný návrh předseda poroty Michael Schwarze-Rodrian.

Mezinárodní krajinařsko-urbanistická dvoufázová soutěž o návrh Příměstského parku Soutok byla vyhlášena v srpnu 2022. Do soutěže se přihlásilo celkem 13 týmů z 9 zemí světa. Mezinárodní porota, složená ze zahradních a českých odborníků v čele s uznávaným německým urbanistou a krajinařským

architektem Michaellem Schwarze-Rodrianem, vyzvala k podání soutěžního návrhu šest účastníků. Do závěrečné fáze soutěže pak byly vybrány čtyři návrhy, ze kterých vzešel vítěz.

Více informací o projektu je možné nalézt na webových stránkách iprpaha.cz/soutok.

Zpracováno podle tiskové zprávy IPR Praha.

Foto: IPR Praha

Poskytování informací o životním prostředí v Praze

portalzp.praha.eu, portalzp.praha.eu/rocnkyzp, portalzp.praha.eu/rychleinformace,
geoportal.praha.cz/cs/atlas-zivotniho-prostredi, portalzp.praha.eu/infomaterialy

Posledním finalizovaným výstupem v řadě ročenek „Praha životní prostředí“ je komplet za rok 2019, aktuálně probíhá příprava vydání 2020 a 2021 a distribuce jejich výstupů.

Vydání zahrnuje vždy komplet materiálů v tištěné a elektronické podobě, tedy tištěnou a elektronickou verzi souhrnné brožury (také v angl. mutaci), mapové přílohy a dále podrobnou elektronickou verzi (sadu kapitol k jednotlivým tématům). Zejména školám, NNO a informačním centrům jsou určeny tematické mapy (Nakládání s odpady, Ochrana přírody a krajiny, Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta v Praze – místa realizace).

Vydání map pro rok 2023 bude možné získat v tištěné podobě (formát A1) nebo si je stáhnout v podobě elektronické (včetně podrobnější A0 verze) od června 2023. V rámci série výstupů „Rychlé informace o ŽP v Praze“ je coby nejnovější k dispozici vydání 1/2023 (od konce června), které obsahuje aktuální informace k naplňování Klimatického plánu hl. m. Prahy a další vybrané informace o vývoji ŽP

v Praze v roce 2022 a 2023, další vydání budou následovat. V rámci Portálu ŽP doporučujeme mj. množství informačních a jiných materiálů v elektronické verzi pro veřejnost a zejména školy a rodiče s dětmi na adrese portalzp.praha.eu/evvoonline, také v cizojazyčné podobě. Najdete zde také průběžně doplňovanou sadu online přednášek k problematice EVVO se zaměřením na učitele EVVO a studenty pedagogických oborů. Probíhá zároveň příprava nové podoby Portálu ŽP s plánovaným zprovozněním na konci roku 2023.

V Praze za přírodou a NE! v přírodě

portalzp.praha.eu/zaprirodou,
portalzp.praha.eu/NEvprirode,
portalzp.praha.eu/infomaterialy

Informace jsou veřejnosti k dispozici jak v podobě tištěných informačních materiálů a publikací, tak i na internetových stránkách města. Pro letní sezonu budou k dispozici jak nové, tak i aktualizované informační materiály, některé také nově v cizojazyčné podobě.

Distribuční místa:

- » Informační centrum MHMP, Mariánské nám. 2, Praha 1;
- » Vstupní hala MHMP (naproti recepci) a prostory OCP MHMP (4. patro), Jungmannova 29;
- » Turistické informační centrum PIS - PCT, Rytiřská 12, Praha 1;
- » vybraná infocentra městských částí v Praze.

CO SE DĚJE V...

AGENTURA KONIKLEC

Vycházky za památnými a významnými stromy pro žáky základních škol

Agentura Koniklec ve spolupráci s Ekocentrem Koniklec a Mladými ochránci přírody zahájila v dubnu 2023 realizaci projektu Hlavního města Prahy „Vycházky za pražskými památnými stromy“.

Vycházky jsou určeny žákům druhého stupně základních škol a studentům středních škol, pro které jsme připravili čtyři možné trasy:

- » Památné a významné stromy Malé Strany
- » Památné a významné stromy Modřan
- » Pozoruhodné stromy a aleje Kolovrat
- » Památné stromy Chodova

Každá vycházka je určena pro 15–30 žáků či studentů a má časový rozsah přibližně 3 hodiny. Účastníkům je k dispozici odborný lektor. Součástí výkladu jsou důležité informace o životě a významu stromů v městském prostředí a také o ochrana a péče o stromy v městském prostředí.

Účastníci mají možnost se na exkurzi aktivně zapojit, a to prostřednictvím pracovních listů, které jsou jim k dispozici. Každá vycházka je navíc zpestřena zábavnými aktivitami.

Hlavním průvodcem na vycházkách je zkušený dendrolog a známý popularizátor pražských památných a významných stromů a provozovatel webu Pražské stromy Ing. Aleš Rudl. Dalšími průvodci jsou neméně zkušení lektori z Mladých ochránců přírody a Ekocentra Koniklec.

Vycházky budou probíhat do letních prázdnin a po nich až do konce října 2023.

Podrobnější informace je možné získat na webových stránkách www.koniklec.cz/vychazky nebo přímo u koordinátorky vycházek Ing. Riany Cestrové na e-mailu riana@koniklec.cz.

Projekt organizuje a financuje hl. m. Praha.

#KlimaStáže v plném proudu

Od května se mohou studenti z pražských středních škol, kteří se zajímají o téma změny klimatu, dívat „pod ruce“ odborníků, kteří se touto problematikou denně zabývají. Sedmnáct středoškolských studentů se tak postupně vystřídá na krátkých jednodenních stážích v nejrůznějších pražských organizacích, společnostech i na vědeckých pracovištích.

Stáže nejsou zaměřeny jen na nezbytnou teorii, ale hlavně na praxi. Účastníci si mohou

sami vyzkoušet na terénním cvičení třeba práci architektů a urbanistů při práci na adaptačních strategiích města, nahlédnou do zákulisí středisek ekologické výchovy, která učí děti vnímat změny v jejich okolí a chránit životní prostředí, a jsou pro ně připraveny i exkurze na zajímavá pracoviště. Získají vhled jak do tvorby klimatických politik, tak i do řešení praktických problémů spojených se změnou klimatu na úrovni města.

Proběhlo již úvodní setkání studentů, na kterém si kromě vzájemného seznámení sdíleli své názory k tématu a očekávání z projektu, a následovala první #KlimaStáž: exkurze do budovy DRNu.

Své poznatky účastníci #KlimaStáží shrnou do prezentací, které představí na přednáškách či projektových dnech ve svých školách.

#KlimaStáže budou probíhat do konce roku 2023.

Více informací najdete na webové stránce www.koniklec.cz/klimastaze.

David Kunssberger

Prokopská farma: malý ráj, velký zázrak

Když vystoupíte z tramvaje na sídlišti Barandov, vydáte se dolů z kopce do Prokopského údolí a minete Prokopský pivovar, otevře se vám pohled do oázy zeleně. Na louce ve výběhu se spokojeně pase a kvoká hejno slepic. Malou brankou můžete vejít do útulné zahrady, kde se teď na přelomu jara a léta zelenají záhony s čerstvými saláty, ředkvičkami a spoustou dalších druhů zeleniny, bylinek i květin. Možná vás zrovna přivítá hlasiťm kokrháním kohout anebo s úsměvem na tváři, Lucie a Brett Gallagherovi. Právě jste se totiž ocitli v malém ráji, který vznikl jako velký zázrak. Prokopská farma.

S nadšením, tvůrčí hlavou a šikovnými rukama může začít hospodařit každý

Manželé Gallagherovi skončili vysokou školu, žili v garsonce na sídlišti v Řepích a ptali se sami sebe: „Jak můžeme dělat něco smysuplného pro sebe i svět?“ Dospěli k tomu, že nejdůležitější je jídlo. Chtěli ho sami pěstovat s respektem k půdě, lidem i planetě. Začali u sebe na balkóně, pak se pustili do guerillového zahradničení a v roce 2018 objevili

v srdci Prokopského údolí zarostlý pozemek, který patří hl. městu Praha. Oslovili pražský magistrát a světe, div se. Už o rok později tu pěstovali na prvních záhonech rajčata.

Bez orby a s láskou k půdě

Na začátku nebylo vůbec jednoduché poprat se s divokými porosty kopřiv, malin a ostružin. Brett s Lucií v sobě ale mají obrovské odhodlání a mladou krev. Hospodaří perma-kulturně, bez použití umělých hnojiv a chemie, metodou „no dig“, což znamená bez rytí a narušování povrchu půdy.

Lucie s nadsázkou říká, že je to trochu z nouze ctnost, protože investice do různých

technických vymožeností si nemohou dovolit. Zároveň je ale přesvědčená, že je to pro půdu a život v ní mnohem zdravější. A to je pro Gallagherovi zásadní. Péči o půdu, pěstování zdravého jídla i komunity spřízněných

lidí kolem považují za svoje poslání. V roce 2020 začali hospodařit na dalších 3 hektarech původně konvenčního pole v Jinonicích. Postupně tu tvoří agrolesnický projekt, který propojí permakulturní ovocný sad s pěstováním zeleniny a přinese sem život v mnoha podobách.

Zahradníkovovo zlato a nejlepší partáci

Gallagherovi budovali vyvýšené záhony postupným vrstvením velkého množství organické hmoty, což je tzv. market gardening. Skvělá výhoda hospodaření ve městě je, že je tu spousta organického odpadu, který nikdo nechce. Úžasný je také koňský hnůj, kterého je v okolí Prahy dostatek.

Ovšem těmi nejdůležitějšími partáky na celém hospodářství jsou slepice. Jsou ve volném výběhu, kde se rovnou kompostuje veškerý odpad ze zahrady i přivezený organický materiál. Zároveň farmáři slepicím přidávají naklíčené zrní a slepice vše přeberou tak, že z toho postupně vznikne nádherný kompost. A ten má pro zahradníky cenu zlata, s kupováním se prý nedá vůbec srovnat.

Ze zahrady na stůl a pro komunitu

Lucie s Brettem pracují na své zahradě s časoprostorem a to i vertikálním. Na záhonech kombinují různé plodiny, aby maximálně využili omezenou plochu a vypěstovali během celé sezóny pestrou úrodu. S ohledem na polohu v mrazovém údolí jsou to hlavně listové zeleniny, které jdou do restaurací i menších obchodů. Farmáři ale pěstují i kořenovou zeleninu, dýně, brambory a další do podílů pro odběratele v systému komunitou podporovaného zemědělství KPZ.

Co to je? KPZ vytváří přímý vztah a spolupráci mezi lidmi, kteří si rádi pochutnají na zdravém jídle, a zemědělci. Princip je jednoduchý. V tomhle případě si na Prokopskou farmu každý týden chodí vyzvedávat podíl zeleniny lidé z okolí, kteří si úrodu předplácí na celou sezónu. V podílu najdou to, co právě na zahradě vyrostlo, ale i vejce od místních slepic. Farmáři díky tomu mají větší jistotu odbytu a navíc si tvoří kolem sebe komunitu spřízněných duší. Chcete vědět o KPZ víc? Vše najdete na webu kpzinfo.cz.

Když se daří tvořit partnerství

Je úžasné, co může vzniknout za hodnoty, když dostanou do péče kousek půdy mladí lidé s energií, otevřenou hlavou a srdcem. Když město dokáže podobné projekty podpořit tím, že více přemýšlí, komu, za jakých podmínek a k jakému účelu své pozemky poskytne.

Gallagherovi nejsou jedinými farmáři v Praze, a proto se v Asociaci AMPI chceme letos více věnovat tématu městského zemědělství a mapování příběhů městských farem a to díky projektu „LSPA pro Prahu – Lokální a solidární partnerství pro agroekologii“, který finančně podpořilo hl. m. Praha.

Šárka Krčilková

Benefiční výstava „Ochránářská fotografie“

Je nám nesmírnou ctí moci vás pozvat na benefiční prodejní výstavu fotografií Víta Lukáše (photolukas.cz).

Vít Lukáš je fotograf – zoolog, který se zabývá ochranou přírody a její dokumentací. Jeho odbornost v kombinaci s vášní pro fotografii a estetický cit přináší krásné výsledky v podobě fotografií přírody, které sklízí úspěch v Česku i za hranicemi.

Jako příklad můžeme uvést pětinasobné vítězství v soutěži Czech Nature Photo, kde také získal ocenění Fotograf roku 2022. Ocenění také získal v Czech Press Photo a v mezinárodních soutěžích Wildart Photographer of the Year a Close-up Photographer of the Year.

Vít Lukáš se rozhodl podpořit aktivity CCBC tím, že na speciální výstavě nabídne vybraná díla k prodeji. „Již několik let se snažím podporovat ochránářské projekty, které mi dávají smysl. Je mi proto potěšením spolupracovat s Českou koalicí pro ochranu biodiverzity, která v ochraně přírody odvádí

úžasnou práci, a ještě k tomu s velkým nadšením. Z instalace výstavy v dobročinném second handu Moment mám radost, protože se v krásném prostoru protíná hned několik charitativních aktivit,“ říká Vít Lukáš.

Kahau nosatý, Borneo. Foto Vít Lukáš.

Zájemci zakoupením obrazu přispějí na tvorbu vzdělávacích aktivit CCBC do škol. Tento projekt je určený žákům základních a středních škol a klade si za cíl pomoci rodičům a školám vychovat generaci dětí s kladným vztahem ke všem formám života kolem nich.

Projekt se skládá ze tří hlavních složek: online knihovny (do které Vít Lukáš také přispívá svou tvorbou), přednášek a tříhodinových interaktivních programů. „Výtěžek z prodejní výstavy například využijeme na

tvorbu našich vzdělávacích videí. Aktuálně připravujeme video o mlocích a užovkách. Tato videa pak budou dostupná v online knihovně spolu s doprovodnými materiály,“ řekla koordinátorka online knihovny Adéla Hemelíková.

Roháč obecný, Česká republika. Foto Vít Lukáš.

Přijďte se podívat na krásné fotografie divoké přírody. Třeba vás některý z obrazů zaujme tak, že si jej rovnou odnesete domů – spolu s dobrým pocitem. Fotografie najdete v pražské pobočce dobročinného second handu Moment na adrese Prospěšný second hand Moment, Slezská 74, Praha.

Budeme moc rádi, když informaci o výstavě pomůžete šířit dál. Děkujeme!

Eva Karbanová

ČGS vydala publikaci Ženy, které studují Zemi

Dvanáct příběhů světově významných vědkyň různorodých geovědních specializací je soustředěno v půvabně ilustrované publikaci „GEAS Ženy, které studují Zemi“, vydané Českou geologickou službou. Jde o českou verzi původně španělského textu, vzniklého pro projekt Evropské federace geologů s názvem ENGIE. Za českou stranu byla za řešení projektu zodpovědná Česká asociace ložiskových geologů. Celoevropský projekt ENGIE si kladl za cíl podnítit ke studiu geologie dívky od 14 do 18 let, a pro tuto cílovou skupinu vznikla i brožura GEAS. Slovo GEAS použily španělské autorky brožury jako symbol všech žen, které se věnovaly studiu Země. První část onoho složeného slova pochází z řeckého γαῖα (Gaia), španělsky Gea. Bylo to jméno bohyně Země v řecké mytologii. Druhá dvě písmena jsou zvolena na počest geoložek, neboť slovo geoložky ve španělštině zní geólogas. Publikace je k dostání v Geologickém knihkupectví ČGS a v e-shopu ČGS. Čtenářům je volně k dispozici i online verze engieproject.eu/2022/03/03/geas-women-who-study-the-earth/.

Klára Froňková

V letošním školním roce jsme navázali na oblíbené aktivity v plném rozsahu. Mám na mysli zejména různé exkurze, výlety, školení, praxe a setkávání, které v období covidu běžely jen v omezené míře on-line formou. Od března loňského roku zajišťujeme také předškolní vzdělávání a odpolední klub pro děti z Ukrajiny.

Na jaře tradičně pořádáme výstavu živých zvířat. Letos jsme představili návštěvníkům „Fascinující svět žab“ – exotické druhy, jejich vývoj a chov v lidské péči. Součástí výstavy jsou dopolední komentované prohlídky pro školní skupiny, kde si žáci prohlubují své znalosti ze školních lavic, ale také získávají povědomí o ochraně přírody ve svém okolí.

Na léto chystáme příměstské i pobytové tábory pro děti, většinou s přírodovědným zaměřením. Téma tábornických činností je od obecně přírodovědných, s využitím zázemí Stanice přírodovědců, po specializované (např. Turistický, Teraristický, Výtvarný apod.).

Děti mají příležitost vyzkoušet si některé chovatelské dovednosti a dozvědět se více o zvířatech v našich expozicích, užít si výlety

do blízkého okolí a v neposlední řadě najít si nové kamarády.

Chovatelé upravili a nově vybavili Klubovny pro drobné savce a ptáky. Děti na kroužcích a táborech se tak mohou těšit na lepší zázemí při péči o svěřená zvířata.

Od června otevíráme přihlašování do kroužků na školní rok 2023/24.

Na závěr bychom se rádi podělili o radostnou událost: z lednové snůšky želvy uhlířské se vylíhla dvě mláďata.

Kamila Doktorová
Fotografie: Jan Hříbal (želva uhlířská)

Letošní rok byl ČSOP vyhlášen Rokem Konikleců a tak jsme si pro radost pořídili výroční logo.

Je to pro nás ale zatím značně turbulentní rok. Projektů máme hodně, ale lidí málo, a tak stále hledáme posily do našeho lektorského týmu. Pokud byste měli zájem s námi spolupracovat, podrobnosti najdete na našich webových stránkách nebo v inzerátu lmcg2.com/pd/1613724512.

Děni z našeho ekocentra můžete sledovat na webu ekocentrumkoniklec.cz a také na facebooku facebook.com/ekocentrumkoniklec.

Projekt Město do kapsy – Mikroklima okolí školy 2022/2023

Letošní ročník projektu Město do kapsy právě vrcholí. 11 základních pražských škol z deseti různých městských částí se právě v těchto dnech vydává do terénu a zkoumá předem vytipované problematické lokality pomocí badatelských aktivit, ke kterým jsme

jim připravili pracovní a informační listy, podrobně zpracovanou metodiku a potřebné pomůcky.

Po terénních aktivitách a souhrnu všech témat žáci zjištěné závěry zpracují do prezentací a navrhnou opatření na zlepšení mikroklimatických podmínek problematické

lokality. Návrhy na změny pak žáci představí pracovníkovi Ekocentra Koniklec, ostatním žákům školy, eventuálně rodičům, obyvatelům a zastupitelům příslušné městské části.

Na konci školního roku a na podzim pak proběhne realizace těchto opatření. O výstupech projektu vás budeme informovat na webových stránkách mestodokapsy.cz a také v příštím čísle EVVolute.

Již nyní můžete svoji školu hlásit do projektu pro příští školní rok, ve kterém se chceme ještě více věnovat badatelství. Pro zapojené učitele chystáme na úvod projektu seminář, který je k tomuto způsobu výuky jistě povzbudí. V případě zájmu o projekt pište na marketa.hrnkalova@ekocentrumkoniklec.cz.

Projekt finančně podpořilo hl. město Praha.

Projekt Vodní škola

V projektu pro 2. stupeň základních škol Vodní škola proběhla v dubnu předposlední fáze – audit spotřeby vody ve škole. Audit provedli vždy dva až tři vybraní žáci/žákyně z každé třídy druhého stupně ZŠ Radlická na Praze 5, kteří dohromady tvořili Vodní tým. Členové Vodního týmu se sešli dvakrát.

Nejprve si navzájem sdělili, co se dozvěděli na výukových programech, a poté dostali za

úkol provést audit spotřeby vody ve škole. Žáci ze šestých tříd zjistili, kolik vody se spotřebuje na mytí rukou, a také si popovídali s paní uklízečkou, která jim řekla, kolik vody potřebuje na úklid.

Žáci sedmých tříd se zaměřili na rostliny ve škole a možnost zalévání jinou vodou než z kohoutku. Žákyně z osmé třídy obešly školu a zjišťovaly, jestli náhodou někde neprotéká kohoutek nebo záchod, což by způsobilo velkou ztrátu pitné vody. Naštěstí nic nenašly.

Deváčky si popovídaly s kuchařkami a zjišťovaly, zda používají myčku na nádobí a jaké čisticí prostředky mají k dispozici. Na druhém setkání navrhovaly, jak by mohly vylepšit hospodaření s vodou ve škole a na jejím pozemku. Jedním z návrhů byly třeba suché toalety, které jsme ale pro nevhodnost použití ve škole vyřadili. Také jsme se bavili o zpětném využití odpadní vody nebo o dávkovačích na toaletní papír.

Návrhy, které podpořilo nejvíce členů Vodního týmu, byly následující: perlátory, nádrž na dešťovou vodu a velké květináče na terasu. Nyní mají členové Vodního týmu za úkol udělat anketu ve svých třídách a vybrat vítězné opatření, které bude realizováno.

Projekt finančně podpořilo hl. město Praha.

Projekt Prima klima škola

V současné době probíhá v našem klimatickém projektu pilotní testování metodiky pro učitele II. stupně ZŠ ke vzdělávacímu programu Stavitelé města III v ZŠ U Obory na Praze 22 – Uhřetěves. Paní učitelka Zámostná a pan učitel Průcha, kteří projekt pilotují tandemově, od nás obdrželi kompletní balíček pomůcek a metodiku.

V rámci letošního projektu jsme přepracovali metodiku do podoby vhodné pro pedagogy, aby oni sami mohli pohodlně a srozumitelně, krok za krokem, projekt realizovat. Součástí projektu je i financování realizace vítězných opatření a nová metodika navíc obsahuje aktivitu, v níž se žáci sami pokoušejí získat další finanční prostředky, aby mohli uskutečnit více nebo kvalitnější své návrhy.

Žáci nejprve hrají simulační deskovou hru Adaptáci, poté mapují okolí školy z hlediska zranitelnosti vůči projevům změny klimatu, navrhuji vhodná adaptační opatření, vyhodnotí pořadí návrhů a vítězné návrhy realizují. Jsme zvědaví, s čím žáci přijdou a co se podaří. Držíme palce! Více informací o projektu na evp.adaptacepraha.cz/za-kladni-skoly-2-stupen.

Projekt realizujeme již od roku 2016 a v roce 2019 vyhrál cenu za inovace ve vzdělávání

Eduína. Projekt byl podpořen Ministerstvem životního prostředí, projekt nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP.

Projekt finančně podpořilo hl. město Praha.

Projekt Počítáme s vodou

V rámci projektu Počítáme s vodou budeme mít za sebou v době vydání tohoto čísla praktický seminář o hospodaření s dešťovou vodou a modro-zelené infrastruktury, který se tentokrát věnuje převážně městské části Praha 7. V červnu pořádáme další pražskou exkurzi za příklady dobré praxe. Výstupy z obou akcí najdete na webových stránkách pocitamesvodou.cz.

V loňském roce jsme do projektu zařadili nový formát akcí, on-line debaty, abyste se také mohli zúčastnit. 22. června se uskuteční již druhá debata, která se zaměří na téma implementace modro-zelené infrastruktury. Hostem bude Martin Vysoký, krajinářský architekt, který působí ve švédské konzultační společnosti Edge v Malmö, kde se věnuje tvorbě veřejných prostranství a projektování systémů modrozelenošedé infrastruktury. Je spoluautorem příručky Živé ulice – příručka k Bluegreengrey systémům venku (2022), jež navazuje na dlouholetý výzkum a aplikaci těchto systémů v urbanizovaném prostředí.

Za projekt Počítáme s vodou se on-line debaty zúčastní Ing. Jiří Vítek a Ing. Vojtěch Bareš, Ph.D., který se ujme i moderace celé debaty.

V rámci debaty se zaměříme na dobrou praxi s implementací modro-zelené infrastruktury ve Švédsku i ČR. Budeme společně odkrývat možnosti, kam posunout tvorbu veřejného prostranství a jak využít dlouholeté švédské zkušenosti s navrhováním, realizací i údržbou prvků hospodaření s dešťovou vodou uvnitř měst.

Naši odborníci vyzpovídají hosta a všichni společně zodpoví vaše otázky týkající se legislativy, územních studií, zadávání zakázek, realizace a údržby modro-zelených opatření a hospodaření s dešťovou vodou.

Akce je zdarma, stačí se zaregistrovat na pocitamesvodou.cz/events/online-debata-na-tema-implementace-modro-zelene-infrastruktury/.

Již teď si také můžete poznamenat do diářů datum 9. 11., kdy pro vás v Praze chystáme další konferenci Počítáme s vodou.

Projekt je spolufinancován Státním fondem životního prostředí České republiky na základě rozhodnutí ministra životního prostředí.

Projekt je finančně podpořen hl. městem Praha.

Příměstské tábory Eko-hraní v pražských lesích

I v letošním roce pořádáme příměstské tábory, o kterých jsme vás informovali již v minulém čísle. Tentokrát vám chceme přiblížit, jak naše dobrodružná pětidenní výprava probíhá.

Každý den ráno se setkáváme v naší základně na Žižkově a společně vyrazíme za každého počasí pryč z centra do některého z pražských lesoparků. Za šest let, kdy pořádáme naše tábory, jsme již prozkoumali Divokou Šárku, lesopark Cibulka, Ďáblický háj, Modřanskou rokli, Chuchelský háj, Kunratický les, Klánovický les, Modřanské laguny, radotínské lomy, lesopark Hostivař, PR Housle v Lysolajích a Prokopské údolí. Loni jsme se

začali vydávat na výlety i mimo hlavní město, vypravili jsme se do Srbska poblíž Karlštejna.

Do vybraných lokalit se přepravujeme MHD. Dopoledne se vždy věnujeme konkrétnímu tématu, ať už je to přírodovědné badatelství na souši, či ve vodě, smyslové vnímání a prožívání, nebo třeba projektový den s tématem paleontologie, jóga pro děti, hudba a rytmy, lesní mysl a jiné. V přírodě svačíme i obědváme, po obědě odpočíváme a potom pokračujeme v dopoledním programu, nebo hrajeme různé hry, koupeme se, zkrátka si to užíváme. Děti s námi zažívají velké dobrodružství a my s nimi rozhodně také.

Děti vracíme v pozdních odpoledních hodinách rodičům unavené a spokojené.

Pokud jsme vás nalákali a chtěli byste s námi v příštím roce děti vyslat, sledujte naše stránky ekocentrumkoniklec.cz/primestsky-tabor/. Přihlášky spouštíme obvykle v únoru a místa bývají rychle obsazena.

Tábory jsou finančně podpořeny MČ Praha 3.

Markéta Hrnčálová

Víte, co se skrývá pod pojmem modrozelená infrastruktura?

Je jí myšlena soustava vodních a zelených prvků, které mají nejen ve městech stále větší význam. Nejsou jen hezké na pohled, primárně podporují zádrž vody, zlepšují stav ovzduší, kvalitu vody v tocích, a mají tak i pozitivní dopad na lidské zdraví.

Konkrétními opatřeními jsou třeba travnaté pásy v ulicích, umělé mokřady, ale i podzemní retenční nádrže na dešťovou vodu a svažující se vozovka či chodník. Často se jedná o drobnosti, jejichž přítomnost může být v době rychle se měnícího životního prostředí zásadní. Všimáte si takových míst ve svém okolí?

V rámci nedávného festivalu Academia Film Olomouc jsme mimo naši klasickou výstavu zabývající se cestou vody uspořádali i komentovanou prohlídku centrem pořadatelského města zaměřenou právě na vodní a zelenou infrastrukturu.

Cestou jsme poukázali na prvky historické, jako barokní kašny kdysi zásobující obyvatele pitnou vodou, i na ty stávající, jako skryté nádrže na dešťovou vodu a zelené

střechy na fakultách tamní univerzity. V souladu s již existujícími návrhy jsme upozornili i na potenciál nejrůznějších veřejných míst.

Procházka měla veliký úspěch, a tak nás napadlo podobnou akci zopakovat i v české metropoli, kde je k tomuto tématu opravdu mnoho co říct, a třeba ji i časem zařadit do naší nabídky... Vydali byste se s námi na takovou toulku Prahou? Pokud ano, neváhejte se ozvat naší koordinátorce Aleně Rokové (info@h2ospodar.cz, 724 770 980). Bude nám potěšením!

Informace o dalších našich aktivitách a workshopech najdete na h2ospodar.cz.

Kateřina Kohoutová

Pro Pražany už řadu let pořádáme různé akce a programy o lese a lesnictví a snažíme se jim názorně přiblížit péči o pražské lesy. Během tradičního květnového Týdne lesů jsme opět pozvali několik škol do Klánovického lesa, Chuchelského a Ďáblického háje na stezku o lese a lesnictví, na které si mohli žáci osobně vyzkoušet řadu lesnických pomůcek, pozorovat koňského pomocníka při práci nebo lépe poznat složitý lesní ekosystém.

Již po desáté zasviští začátkem června Střemovkou kosa, aby složily k zemi stébla trávy při tradiční senoseči. Každého, kdo si v pátek 2. června přivstane a za ranního rozbřesku se ve Střemovce chopí kosa, čeká pořádná dávka poctivé, ale radostné práce. Sekáči se schází od brzkého rána na květnaté louce

poblíž čítárny a za čerstvé ranní rosy se pustí do svého díla. Kosení si mohou vyzkoušet zkušenější i naprostí začátečníci, prostě každý, kdo dává přednost zpěvu ptáků před „zpěvem“ motorových sekaček. Atmosféra bývá pokaždé nádherná, protože ranní Stromovka s lehkým mlžným oparem, zpěv kosáckých písní a zvuk hudby spojený se zvukem svištění kos, krásné dívky s květinovými věnečky na hlavě a mužní sekači, to je neopakovatelný zážitek pro všechny.

V červnu se také tradičně můžete s námi a Českou společností pro ochranu netopýrů vydat v červnu do večerní Stromovky nebo Milíčovského lesa za tajemnými netopýry.

Hlavní město Praha dlouhodobě v rámci péče o pražskou přírodu podporuje také včelaře a včelařství a snaží se různými způsoby propagovat důležitou úlohu hmyzu. Mimo

jiné má také několik včelích úlů přímo na střeše budovy Nové radnice na Mariánském náměstí a o tyto úly se od loňského roku staráme. Na konec června chystáme přímo ve vstupním vestibulu budově ukázky včel v proskleném úlku spojené s vyzkoušením si včelařských pomůcek a ochutnávkou čerstvého medu. Pro přihlášené pak bude možnost se podívat i přímo na střechu k úlům.

Na celé léto také chystáme ve spolupráci s městskou částí Praha 8 fotografickou výstavu o záchranné stanici pro volně žijící živočichy. Jedná se o pokračování výstavy Taky Pražané s podtitulem Naši zvířecí sousedé v nesnázích, která v loňském roce proběhla na smíchovské náplavce a která se tentokrát představí v prostorách tzv. Bílého domu. Prostřednictvím fotografií a doprovodného textu můžete od 21. 6. do 15. 9. nahlédnout do zákulisí stanice mezi zvířecí pacienty a jejich obětavé ošetřovatele. Právě do lokality Prahy 8 se záchranná stanice na začátku roku dočasně přesunula z Jinonic, kde začala dlouho očekávaná stavba nového zázemí. V areálu našeho Zahradnictví Ďáblice získala stanice na dobu stavby, která se odhaduje přibližně na dva roky, dočasný prostor, a tak je možné její provoz téměř v celém rozsahu i během stavebních prací zachovat.

Petra Fišerová

Foto: Lesy hl. m. Prahy

Městská knihovna v Praze

Městská knihovna v Praze se i letos připojí k Týdnu pro klima (5.–11. 6.) a na svých pobočkách pořádala akce, které upozornily na klimatickou krizi a její možná řešení.

V Domě čtení například proběhlo 7. 6. od 18.00 představení knihy *Klima* je příležitost Petra Daniše za osobní účasti autora.

Pobočka Letná byla zaslibená včelám. Včelař Petr Plaňanský představil 7. 6. od 13.00 informace ze života včel, tentýž den od 18.15 proběhla interaktivní přednáška věnovaná analogii včelstva a lidské komunity.

Ve Vysočanech jste se mohli od 7.–11. 6. zapojit do výroby Warming stripes ve výloze knihovny. Děti si vyzkoušely měření teploty vzduchu v okolí knihovny a zaznamenávání počasí.

A taky si zkusily kreslit vodou na chodník před pobočkou a ve čtvrtek 8. června vyrábět semínkové bomby a guerillové rozsévát, sázet a kompostovat v okolí knihovny.

Na zahradě pobočky Rajská zahrada zase návštěvníky čekal kvíz s deseti otázkami s názvem *Chráníme přírodu* vhodný pro děti i dospělé. Více informací nejen o akcích probíhajících v rámci Týdne pro klima naleznete na mlp.cz/akce.

Navazujeme také na loňský projekt Vycházek se zahrádkem, jehož hlavní sezóna nastane na podzim. Správci městské zeleně během něj společně s dramaturgem po- bočky Dům čtení a básníkem Josefem Strakou a dalšími literáty provádějí veřejnost vybranými zelenými lokalitami Prahy. V roce 2023 byly vycházky podpořeny z grantu MK ČR Knihovna 21. století.

Ve středu 8. března hostila Městská knihovna v Praze setkání koordinační platformy organizací a iniciativ podporujících Cíle udržitelného rozvoje (SDGs). Zástupci organizací diskutovali zejména možnosti lepší propagace vlastních aktivit i společné plány na rok 2023 směřované zejména k Evropskému týdnu udržitelného rozvoje. Tři desítky účastníků reprezentovaly veřejné i neziskové organizace (např. ministerstva životního prostředí, pro místní rozvoj a zahraničí, Univerzita Karlova, Změna k lepšímu, Národní muzeum a Národní knihovna).

Jana Baierová

V březnu jsme u příležitosti Světového dne vody ve Staré čistírně odpadních vod v Bubenci připravili program Studánky a prameny v Praze 6 i jinde. Tři stovky účastníků z řad dětí i dospělých se dozvěděli, kde jsou v Praze i jinde v České republice studánky, jak je najít, jak o ně pečovat, jaká je v nich kvalita vody a jak se měří, jaká je spotřeba pitné vody v Praze.

Některé pražské studánky si účastníci prohlédli na velkoformátových fotografiích, podle svého výběru si vyzkoušeli kvíz nebo vodní hrátky a získali tipy na návštěvu pražských přírodních studánkových lokalit.

V dubnu jsme u příležitosti Dne Země a Otvírání studánek připravili podobný program pro dvě stovky účastníků u studánky Václavka v Kunratickém lese. Vzhledem k bezbariérovému terénu se zapojili i lidé s fyzickým hendikepem. Na konec května jsme připravili program zaměřený na vodu a její význam pro člověka i přírodu na tradiční akci Mikroklima v Parku Přátelství na Proseku.

Další akcí pro veřejnost zaměřenou na studánky i vodu v širších souvislostech je druhou červnovou sobotu Dětský den na Hradě

v Královské zahradě. V rámci našeho „studánkování“ jsme v květnu odebrali několik vzorků vody pro laboratorní rozbor. Výsledky jsou již zveřejněné v Národním registru pramenů a studánek studanky.eu, další rozborů ještě přibudou. Stále také funguje naše studánková poradna.

Naše pražské dětské oddíly aktuálně připravují pět letních pobytových čtrnáctidenních táborů. Všechny proběhnou „na zelené louce“ v podsadových stanech bez civilizačních vymožeností, jako je elektrina nebo voda tekoucí z vodovodního kohoutku.

V od května do října se podílíme na realizaci projektu Vycházek za pražskými památnými stromy, který realizuje Agentura Koniklec. Vycházky jsou určeny pro školní třídy dětí a mládeže ze základních a středních škol.

Vyhodnotili jsme Hledání jara – z výsledků pátračů vyplývá, že druhý dubnový víkend bylo jaro na více než 68 %. Ne nadarmo se říká, že Velikonoce jsou svátky jara. Stále probíhá celoroční fotosoutěž Příroda objektivem, nejbližší uzávěrky jsou 15. 6. a 15. 9. (podrobnosti viz ekosouteze.cz).

Na polovinu září připravujeme Sousedskou slavnost pro děti v lokalitě Prahy 2. Obsahem budou drobné soutěže a kvízy z pražské přírody, tipy na zajímavé vycházky za

studánkami v dosahu městské hromadné dopravy a odpovědi na zvědavé dotazy rodičů i prarodičů dětí.

V sobotu 7. října 2023 proběhne už 11. ročník Terénní přírodovědné soutěže Šárka v Přírodním parku Šárka-Lysolaje pro děti ze ZŠ, nižších ročníků víceletých gymnázií, oddílů, klubů, kroužků a podobných uskupení. Přihlašování bude probíhat v září, základní informace najdete již nyní na ekosouteze.cz.

Všechny akce pro veřejnost jsou pro účastníky zdarma díky podpoře hl. m. Praha, MŽP, MČ Praha 2, MČ Praha 6, MČ Zbraslav a MŠMT. Projekty nemusí vyjadřovat stanoviska donátorů.

Více informací: emop.cz, ekosouteze.cz a estudanky.eu nebo JS@emop.cz, tel.: 606 900 286.

Jana Stibralová
Foto: archiv MOP

Den Země malešických ochránců přírody přilákal 5 000 návštěvníků

Rekordní zájem a účast veřejnosti zaznamenal letošní Den Země 2023 – EKOFEŠT v Malešicích. Program si pro návštěvníce a návštěvníky akce nachystalo téměř 70 ekologických a přírodou či udržitelností se zabývajících organizací a spolků!

19. ročník této tradiční a největší ekoosvětové akce na městské části Praha 10 hostil jako každý rok Malešický park. Akce proběhla za finanční podpory hl. m. Prahy a MČ Praha 10.

Pořadatelé z Českého svazu ochránců přírody, Ekocentrum Malešice a dobrovolná iniciativa Naše Malešice se již nyní těší na jubilejní 20. ročník, který proběhne 20. 4. 2024.

Ještě letos na podzim pak organizace pořádá menší akci Den s přírodou v Malešickém lese, na které spolupracuje mimo jiné také se školním Ekotýmem ZŠ Nad Vodovodem. Těto naši malešické školy se již počtvrté podařilo obhájit prestižní mezinárodní titul Ekoškola.

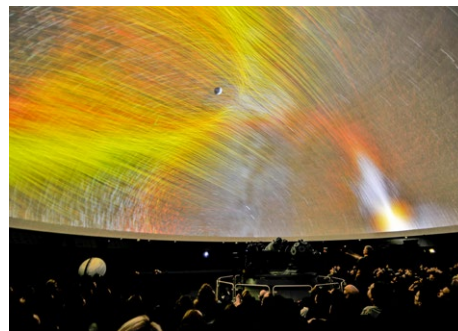

U nás v Malešicích má zkrátka ochrana přírody a životního prostředí na různých ústláno!

Milan Maršálek

Pražské planetárium bude nejmodernější na světě

Planetárium Praha čeká obrovská rekonstrukce dosud nevidaného rozsahu. Důvodem je výměna projekčního systému, jemuž končí životnost. Nahradí ho nejnovější technologie, která udělá z pražského planetária světovou špičku.

Technologie LED Dome

Stávající projekční systém bude nahrazen novou LED Dome technologií, která bude v pražském planetáriu disponovat až 45 miliony diod rozmístěnými po celé kupoli, což je celosvětový unikát. Nikde na světě nenajdeme planetárium s tak velkým průměrem, jehož kopule je celá z LED diod.

Výhodami nového projekčního systému jsou: životnost (až 25 let), vysoké rozlišení, mimořádný kontrast obrazu a nízké náklady na údržbu.

„Tento systém umožní promítat s kontrastem a kvalitou, které jsou u klasických projekčních systémů nedosažitelné. Součástí investice je samozřejmě i nová vzduchotechnika,

umožňující rekuperaci odpadního tepla, rozvody a vybavení sálu, který bude mít rozšířený počet míst,“ řekl Jakub Rozehnal, ředitel pražského planetária.

Planetárium Praha se stane největším planetáriem s touto technologií na světě. Podobnou technologií nyní disponují pouze planetária v Japonsku. Mají ale mnohem menší kupoli než pražské planetárium.

Částečné uzavření planetária

Plánovaná rekonstrukce a modernizace kupole, na níž byla udělena dotace ve výši 250 milionů korun, bude probíhat od konce června letošního roku (do té doby bude planetárium otevřeno pouze o víkendech) do jara příštího roku.

Anna Chvátalová

Ekologické výukové programy pro MŠ a ZŠ

Během jarních měsíců se našich výukových programů zúčastnilo více než 1 000 dětí a žáků pražských mateřských a základních škol. Velká část programů se konala venku na školní zahradě nebo v blízkém okolí školy. Hravou formou se při nich děti seznámily se životem a významem hmyzu i jiných bezobratlých živočichů a prozkoumaly, které druhy žijí v jejich bezprostředním okolí. Proběhlo i několik výprav do Divoké Šárky.

Na příští školní rok připravujeme nové programy. Školkové děti si vyzkouší, co vše potřebuje semínko, aby vyrostlo. Žáci základních škol budou moct zjistit, jak funguje lesní internet. Nabídka našich programů je dostupná na stránkách podhoubi.cz/programy/.

Příměstské tábory pro školáky z 1. stupně ZŠ

Na druhou polovinu července plánujeme dva turnusy příměstských táborů na téma Léto v letu. Programy budou plné tajemství, her, luštěň šifer a přírodovědného bádání. Základnu budeme mít v prostorách Ekoškoly Rozárky na Letné, většinu času však

budeme trávit venku ve Stromovce, v Letenských sadech a vypravíme se i do Divoké Šárky. V rámci tábora chystáme také jeden večerní program s přespáním. Tento večerní program připravujeme ve spolupráci s Českou společností pro ochranu netopýrů. Více informací a přihlašování na podhoubi.cz/priemestske-tabory/.

Ekoškola Rozárka

V Ekoškolce Rozárce jsme se s jarem zaměřili na motýly. Navštívila nás naše lektorka Tereza s programem Na motýlích křídlech, vydali jsme se na výstavu do Botanické zahrady a v přírodě jsme je, i další drobný hmyz, pozorovali pomocí lup. Další téma, které nás čeká, jsou včely.

Při našich venkovních toulkách u Vltavy jsme objevili bobří hráz. Zašli jsme na farmu na

Císařském ostrově a donesli zvířatům skořápky od vajíček a suchý chléb. Nasbírali jsme kopřivy a listy ostružiníku na sušení, z květů pampelišek a sedmikrásek jsme si nachystali výborný čaj. Věnujeme se i naší zahradě nejen v rámci kroužku Zahradníček.

Větší děti odjely za dobrodružstvím na školu v přírodě do země Tisíce květů, kde se spřátelily s čmeláky, housenkou a dalšími živočichy. Předškoláky čeká ještě výlet s přespáváním pod širákem.

V programu Ekoškola pro MŠ pokračujeme tématem Prostředí a proměňujeme další část naší trojské zahrady. Proběhla již brigáda s dětmi a rodiči, při které jsme zrealizovali např. venkovní sezení z palet. Na zahradě máme nové materiály, např. pneumatiky,

oblé kameny, různé lišty a prkna, ze kterých můžeme stavět menší či větší stavby.

Děti z letenské školky už mají také svoje záhonky, o které již několik týdnů pečují v rámci projektu Záhoný pro školky.

Chcete se o našich školkách dozvědět víc? Kontakt: Veronika Iljuchina, tel. 777 123 690, e-mail reditelka.skolka@podhoubi.cz.

Program Ekoškola v Praze a Středočeském kraji

S příchodem jara začaly v zapojených školách auditorské návštěvy k certifikaci titulu Zelené vlajky. A že jich letos nebylo málo! Slavnostní předání titulů proběhne v červnu na Staroměstské radnici Prahy 1.

Konal se také seminář „Seznamte se s Ekoškolou“, kde se účastníci dozvěděli vše k obsahu programu a možnosti se do něj zapojit. Pro velký zájem jsme ho koncem května pro další zájemce opakovali. Další akcí pro inspiraci již zapojených mateřských školek byla návštěva MŠ na Praze 2, kde děti z Ekotýmu ukázaly, jak se jim daří program realizovat.

Naše aktuální aktivity a informace o programu Ekoškola můžete sledovat na podhoubi.cz/ekoskola-pro-ms/.

Místo pro motýly

Motýli letos vzhledem k chladnému jaru začali létat později, teď už je ale jejich sledování a počítání v plném proudu. Koncem března dobrovolníci na stráni pod Dívčími hrady pomohli shrabat zbytky štěpky, ostružinových šlahounů a větví. Hromady, které vznikly, se staly oblíbeným úkrytem ještěrek a hadů. Proto jsme na některé z nich položili kusy tmavých koberců, které usnadňují monitoring plazů.

V druhé polovině května se na stráň opět přestěhovalo kozí stádo z komunitní farmy JinoFarm, které se tady bude pást celé léto. Pastva začala i nad nádrží Asuán u Nových Butovic ve spolupráci se spolkem Ábel. Také zde tomu předcházela úklid, tentokrát za účasti školáků z blízké FZŠ prof. Otokara Chlupa.

Proběhla též vernisáž dvou výtvarnic, se kterými spolupracujeme při propagaci ochrany motýlů – Markéty Vítkové a Vítězslavy Faltysové. S Markétou jsme pokřtili Motýlí pexetrio a Motýlí minipexesa. Vítězslava pro nás vytvořila ilustrace pěti motýlích druhů, které jsme využili i v pracovních listech s úkoly pro školáky. Momentálně je testujeme s třídami ZŠ Santoška a po závěrečných úpravách budou k dispozici na stránkách projektu mispotpromotyly.cz, kde najdete i další aktuální informace. Začátkem července to bude například opakování úspěšné kampaně Okáčům na stopě s aplikací iNaturalist.

Péče o sad

V branické třešňovce probíhá na přelomu května a června pastva ovčí, které se do sadu pravidelně 2x do roka vrací. Tímto způsobem je území třešňovky udržováno citlivěji než s pomocí techniky a díky tomu zůstane zachovaná pestrá skladba rostlin pod stromy. V červnu se těšíme na sousedské setkání Třešňobraní.

Další informace o našich aktivitách najdete na podhoubi.cz.

Alena Sladká

Foto: archiv Ekocentrum Podhoubí

Mozaika z Toulcova dvora

Uplynulé období bylo v Toulcově dvoře plné her, sebevzdělání, radosti a práce. Z běžné každodennosti vystoupily například oslavy letošního Dne Země. Případly přesně na datum toho svátku a tak se 22. dubna po obědě začal hostivařský areál zaplňovat rodinami i jednotlivci.

Letošním tématem byla adaptace, především rostlin, na nepříznivé podmínky. Na přípravě aktivit se podílely všechny členské organizace Toulcova dvora – od lektorů po zahradníky, farmáře, keramiky i kuchaře.

Množství interaktivních stanovišť a dílniček doplnil například koncert Jany Rychterové či divadlo Harmonika. Během oslav Dne Země na Toulcově dvoře byla unikátní možnost nahlédnout „pod pokličku“ našim zahradníkům ze sociálního podniku Envira. Zájemci, kterých bylo hodně a prohlídky se přidávaly, se podívali na políčka a dozvěděli se o řadě úskalí při ekologickém pěstování zeleniny a květin do vazeb v Přírodní zahradě Toulcova dvora.

Řada věcí proběhla také na poli ekologického vzdělávání, a to především pod taktovkou lektorek a lektorů z Botič, o.p.s. Zahájen by v pořadí již devátý ročník studia pro koordinátory EVVO v mateřských školách, tentokrát spolufinancovaný Státním fondem životního prostředí.

Současně ještě dobíhá osmý ročník studia pro koordinátory EVVO v pražských mateřských školách (financovaný MHMP). V rámci tohoto studia 18 budoucích koordinátorek navštívilo v květnu brněnskou Lipku a také například přírodní výukovou zahradu Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity.

Na plné obrátky je dění v rodinném centru Mateřídouška, kde jsme se na pravidelných kroužcích pro rodiče s dětmi zaměřili na probouzející se přírodu, vyzkoušeli jsme si pletení pomlázek i Čarodějné čarování.

Probíhala také pravidelná Předškolíčka v přírodě (příprava na školkou), a to 3x týdně pro děti okolo 3 let bez rodičů.

Pokud jsme u předškolíčky, tak koukněme i za branku Mateřské školy. Před Dnem matek byla připravena „bojová pro tatínky“. Děti totiž připravovaly drobné dárky maminkám a koho lepšího si pozvat na pomoc než tatínky, dědečky či strýčky. Také proběhla již tradiční Kavárna pro prarodiče.

Děti se velmi těšily, v předstihu vyráběly pro své babičky a dědečky pozvánky a jídelní lístky, trénovaly hudební vystoupení a chystaly občerstvení. Perník s banány, jablky, ovocným džemem a kokosem či pomazánku ze sušených rajčat a pažitkovou. Nechyběla ani kulturní část, kdy děti prarodičům zazpívaly. Bylo milé vidět tolik úsměvů a mezigenerační lásky.

Velkou poctou pro celou českou ekovýchovu bylo setkání zástupců environmentálních NNO s prezidentem republiky Petrem Pavlem, za SEV byl zastoupen Sluňákov, SEVER a právě Botič jako členská organizace Toulcova dvora.

Jakub Moravec
Foto: Jakub Moravec

Co je vlastně Toulcův dvůr?

Toulcův dvůr zná snad každý, ale málokdo tuší, že je tvořen čtyřmi členskými organizacemi. Ty společně se zastřešujícím zapsaným spolkem vytvářejí ucelenou mozaiku aktivit a činností.

Pojďme si v tomto a následujících číslech EVVolute tyto pilíře Toulcova dvora představit z blízka.

Sdružení SRAZ, z.s.

- Ekologické výukové programy, tábory a kroužky
- Hipohabilitační středisko
- Jezdecká škola
- Provoz a využití výukové a socioterapeutické farmy
- Provoz ubytovny

ENVIRA, o.p.s.

- Sociální podnik
- Zdravá jídla
- Zahradnictví
- Keramická dílna
- Údržba areálu

Botič o.p.s.

- Ekologické výukové programy pro školy
- Programy a akce Rodinného centra Mateřídouška
- Příležitostní tábory
- Vzdělávání pedagogů
- Příležitostní výukových a společenských proskor

Mateřská škola Semínko, o.p.s.

- Mateřská škola
- Lesní mateřská škola
- Školní jídelna
- Odborné praxe
- Exkurze, přednášky, workshopy
- Příležitostní tábory

TOULCŮV DVŮR, zapsaný spolek

Toulcův dvůr, z.s. zajišťuje provoz střediska ekologické výchovy, podporuje a chrání zájem členů spolku, provozuje infocentrum, organizuje osvětové akce pro veřejnost a pracuje s dobrovolníky.

Jako první navštívíme Mateřskou školu Semínko, o. p. s.

Vizi Mateřské školy Semínko je předškolní vzdělávání, ve kterém jsou doteky dětí s přírodou samozřejmostí a kde je hluboce zakořeněna úcta k přírodě, k druhým i k sobě samému.

Činností Semínka je profesionální předškolní vzdělávání založené na vzájemném respektu k přírodě, k druhým i k sobě samému. Dbají na cílenou socializaci dětí v bezpečném, zdravém a podnětném prostředí.

Děti jsou vedeny poutavou a hravou formou ke zdravému životnímu stylu, věnují se zdravému stravování ve vlastní školní jídelně.

Všude kolem, v přírodním areálu, děti poznávají důvody, proč si zamilovat přírodu. MŠ Semínko je dlouhodobě vzorem českému vzdělávacímu systému a ovlivňuje jeho vývoj. Je také fakultní školou Univerzity Karlovy a věnuje se i vědě a výzkumu.

Jakub Moravec
Foto: Jakub Moravec

Zachraň jídlo

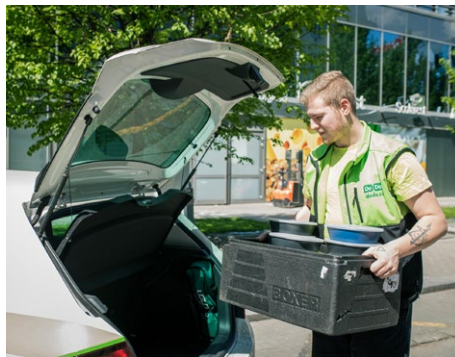
Zachraň jídlo dosáhlo dalšího milníku

Zachraň jídlo, nezisková organizace zabývající se bojem proti plýtvání potravinami, nedávno dosáhla dalšího významného milníku.

Její projekt Zachraň oběd překonal hranici 20 000 darovaných pokrmů, čímž se podařilo zachránit a efektivně využít tisíce kilogramů vařených pokrmů z firemních jídelen. Navíc po několikaleté snaze vešla v platnost nová vyhláška Ministerstva zemědělství, která umožňuje darování pokrmů zchlazených nebo zmrazených na konci výdejní doby. Tato změna usnadní darování.

Projekt Zachraň oběd od března 2022 cílí na záchranu hotových jídel, která by jinak skončila v koši. Pokrmy, které zbydou ve firemních kantýnách po skončení výdejní doby, vyzvedne kurýr a neprodleně je převezde do charitativních organizací, kde jsou rozdány potřebným. Mezi ně patří matky samoživitelky, senioři, lidé žijící s postižením a lidé bez domova. Tam, kde je to možné, se organizace snaží motivovat své klienty, aby si jídla vyzvedávali sami pěšky.

„Uplynulý rok nám přinesl velké výzvy. V samém začátku jsme museli velmi přesvědčivě argumentovat jak na stranu darujících jídelen, tak i charitativních organizací, proč se do projektu zapojit, a prolomovat bariéry strachu, které okolo darování teplého jídla panovaly,“ uvedla ředitelka spolku Zachraň jídlo Michaela Číhalíková.

S velkými hráči, kteří se do projektu v průběhu času zapojili, vstoupila do projektu i důvěra ostatních firem, a tak se počet zapojených gastroprovozů začíná rozvíjet samospádem. Od března 2022 se do boje proti plýtvání potravinami přidali již tito provozovatelé: Delirest a Primirest, Fresh Point, Olive Food a Zátíší Group. Od března 2023 mají přístup k plnohodnotnému jídlu i mimopražští klienti Českého červeného kříže Beroun, do kterého daruje Primirest z berounského gymnázia. Projekt Zachraň oběd tak začíná pozvolna naplňovat svoji dlouhodobou vizi, ve které je darování běžnou praxí v celé České republice.

Projekt Zachraň oběd v číslech:

- » počet zachráněných porcí před jistým vyhozením: 20 000
- » váha zachráněného jídla: 7 tun
- » momentálně zapojených jídelen do darování: 8
- » počet charitativních organizací přijímajících teplé pokrmy: 8
- » hodnota zachráněného jídla: 1 217 400 Kč
- » uhlíková stopa – počet zachráněných stromů: 3 994

„Po poměrně náročném startu jsme nadšení, jak rychle se náš projekt rozrůstá a jaký má vliv na snižování plýtvání potravinami,“ říká

Denisa Rybářová, manažerka projektu Zachraň oběd. „Spolu se všemi zapojenými gastroprovozy a díky podpoře firem DODO, REkrabička a IKEA Česká republika se nám daří znevýhodněným lidem darovat jídlo, které by jinak skončilo v koši.“

„Iniciativu Zachraň jídlo podporujeme dlouhodobě a rádi, protože vidíme, jak smysluplná a důležitá je její činnost. Naši silnou stránkou je spolehlivá městská logistika a jsme hrdí na to, že můžeme tuto dovednost využít k podpoře této cenné iniciativy. Dosáhnout počtu 20 000 darovaných obědů je fantastický úspěch, který nám potvrzuje, že naše spolupráce má reálný a hmatatelný dopad. Jsme odhodláni pokračovat v této cestě a dělat vše, co je v našich silách, abychom dosáhli dalších milníků,“ komentuje Ivo Velíšek, CEO společnosti DODO pro Českou republiku a Slovensko.

protokolu, jelikož do ní gastroprovozy dávají informace o alergenech, době spotřeby apod.

Velkým krokem vpřed pro projekt Zachraň oběd je i nová vyhláška Ministerstva zemědělství č. 121/2023 Sb., o požadavcích na pokrmy, která nově umožňuje provozovatelům stravovacích služeb darovat pokrmy, které byly zchlazeny či zmrazeny před koncem jejich spotřeby, a tak předcházet plýtvání. Taková změna je pro projekt velkým přínosem, neboť umožní snadněji darovat přebytké jídlo, které tak nebude muset být převezeno

ke klientům charitativních organizací neprodleně po skončení doby výdeje gastroprovozy. Doposud bylo nutné pokrmy zchladit či zmrazit bezprostředně po dohotovení. Organizace Zachraň jídlo o tuto možnost bojovala několik let. Vyhláška vstoupí v platnost 1. června 2023.

A jaké má projekt vize do budoucna? Do konce letošního roku by chtěla organizace zapojit 14 jídelen a společně tak zachránit více než 32 000 porcí před jistým vyhozením. „Bez finanční pomoci jednotlivců náš projekt bohužel nevládneme udržovat v chodu. Pokrmy i dopravu nám partneři projektu poskytují zdarma, potřebujeme ovšem pokrýt náklady na koordinaci a rozšiřování počtu linek a na provoz aplikace, která darování usnadňuje,“ dodává ředitelka spolku Zachraň jídlo, Michaela Číhalíková.

Projekt Zachraň oběd ukazuje, že malé kroky mohou mít velký dopad. Organizace Zachraň jídlo je připravena pokračovat v boji proti plýtvání potravin a děkuje všem, kteří se na tom podílejí.

Web Zachraň oběd: zachranobed.cz

Manuál Jak darovat hotové pokrmy? a podporné materiály: bit.ly/36iXYqC

Tereza Modlová

ZOO PRAHA

ZOO Praha láká školy na velmi výhodné vstupné

Blíží se doba školních výletů, přijímacích zkoušek a maturit – připomínáme proto, že Zoo Praha nabízí zvýhodněné vstupné pro mateřské, základní a střední školy. Speciální nabídka je platná v pracovní dny v průběhu školního roku, tj. od 1. září do 30. června.

Minimální velikost skupiny pro poskytnutí zvýhodněného vstupného je 10 dětí/žáků/studentů, pro pedagogický doprovod skupiny je vstup volný – na 10 dětí maximálně 1 dospělý, pro děti předškolního věku na 5 dětí maximálně 1 dospělý. Pedagogický

doprovod navíc může využít nabídku sníženého vstupného za 200 Kč po předložení platného průkazu ITIC.

Zvýhodněné vstupné je možné zakoupit osobně na pokladnách u vstupů do areálu zoologické zahrady nebo na fakturu prostřednictvím Oddělení návštěvnického servisu.

Spolu se zvýhodněným vstupným nabízí Zoo Praha pro školy i širokou škálu komentovaných prohlídek a programů, které interaktivně doplňují výuku biologicky zaměřených předmětů – přírodovědy, přírodopisu nebo

biologie. Školy mohou při návštěvě Zoo Praha využít též speciální nabídky hromadného stravování.

Podrobnosti naleznete na zoopraha.cz/skoly-a-deti/pro-skoly.

Nabídka Zoo Praha poskytuje možnost oživení a zpestření vaší výuky. Témata našich komentovaných prohlídek a programů interaktivně doplňují výuku biologicky zaměřených předmětů (přírodovědy, přírodopisu nebo biologie).

Ceník zvýhodněného vstupného pro školní skupiny:

- » mateřské školy: 50 Kč / dítě
- » základní školy: 100 Kč / žák
- » střední školy: 100 Kč / žák

Tereza Šolcová
Foto Petr Hamerník, Zoo Praha

KALENDÁŘ AKCÍ

Výstava Stavba Zemědělského muzea na Letné: vize – plány – realita

do 31. prosince 2023

Výstava představí vývoj architektonického řešení budovy Národního zemědělského muzea v Praze na Letné v kontextu dějin muzea, zástavby prostoru Letenské pláně a spolupráce s Národním technickým muzeem.

Místo: Národní zemědělské muzeum, Kostelní 1300/44, Praha 7, nzm.cz

Mykologická přednáška: Houby na pěstebních substrátech, původní i zavlečené

13. června 2023 17.45–20.00

Všechny příznivce hub a houbaření srdečně zveme na přednášku z jarního cyklu přednášek České mykologické společnosti. Vlastní přednášce předchází určování a demonstrace donesených, aktuálně rostoucích druhů hub.

Místo: Střední škola obchodní, Praha 2, Belgická 29, II. patro, učebna č. 9, myko.cz

Za pražskými netopýry

13. června 2023 21.00–22.00

Lesy hl. m. Prahy ve spolupráci s Českým svazem pro ochranu netopýrů pořádají tradiční vycházky za pražskými netopýry. Letos v létě se společně vydáme na výpravu za netopýry do Milíčovského lesa a Stromovky. Na cestu nám na křižovatkách netopýřích signálů „posvítí“ ultrazvukový detektor.

Místo: Stromovka, Lesy hl. m. Prahy, lesypraha.cz

Lovení v mokřadu

15. června 2023 16.00–17.00

Mokřad Toulcova dvora patří k přírodně nejhodnotnějším místům Toulcova dvora. Pokud

nevyschne, je plný roztodivného života. Staňte se na chvíli lovcem a přijďte prozkoumat, co v mokřadu žije. Nalovenou vodní havěť si následně určíme.

Místo: SEV Toulcův dvůr, Kubatova 32/1, Praha 10 – Hostivař, infocentrum www.toulcuvdvur.cz

Prohlídka Toulcova dvora s průvodcem

17. června 2023 14.00–15.00

24. června 2023 14.00–15.00

Pokud se chcete dozvědět něco více o Toulcově dvoře a podívat se tam, kam se běžně nechodí, přijďte na sobotní prohlídku. Podle věku a přání účastníků se dozvíte něco o historii dvora, našich hospodářských zvířatech, péči o přírodní zahradu či o unikátnosti mokřadu.

Místo: SEV Toulcův dvůr, Kubatova 32/1, Praha 10 – Hostivař, infocentrum

Taky Pražané. Naši zvířecí sousedé v nesnázích

21. června 2023 — 15. září 2023

Výstava fotografií ze Záchrané stanice hl. m. Prahy pro volně žijící živočichy.

Místo: Bílý dům, K Meteoru 6, Praha 8

Kurzy biologické ochrany rostlin

23. června 2023 — 25. června 2023

V červnu se budou v Praze konat kurzy biologické ochrany rostlin Biologického centra AV ČR. V kurzu Rostlinolékařské minimum se účastníci naučí rozpoznávat základní, běžně se vyskytující choroby a škůdce rostlin stejně jako častá fyziologická poškození.

Místo: Dům ochránců přírody, Michelská 48/5, Praha 4, roslinolekar.online

Klasický swap dětských věcí ve Filipovce

23. června 2023 10.00–12.30

Máme tady další kolo. Rovnou dva termíny do konce školního roku. Pozvěte i nastávající maminky nebo

babičky. Čím víc lidí, tím větší fluktuace. Snad bude i občerstvení. Vstupné je 70/dospělí (děti neplatí).

Místo: Filipova 2013, Praha 11, facebook.com/swapynasbavi

Paleontologický příměstský tábor (9–18 let)

10. července 2023

Tábor je určen dětem se zájmem o dávnou historii planety Země. Účastníky čekají výlety na paleontologické lokality v Praze a jejím blízkém okolí. Pohyb v terénu znamená i možnou vyšší fyzickou zátěž.

Místo: Stanice přírodovědců, Drtinova 1a, Praha 5

Včelka Mája

10. července 2023 8.00–17.00

Letní příměstský tábor pro věkovou skupinu 5–8 let. Poznáme úžasný a voňavý svět včel a v něm nejen Máju, ale třeba i trubce Vilíka. Společně se proletíme po nejbližším okolí a zjistíme, kde je nejlepší včelí pastva pro nejsladší med.

Místo: SEV Toulcův dvůr, Kubatova 32/1, Praha 10 – Hostivař, infocentrum

Příměstský tábor v Planetáriu Praha

10. července 2023 — 14. července 2023

14. srpna 2023 — 18. srpna 2023

Planetárium Praha si připravilo pro vaše děti příměstský astronomický tábor. V pestré nabídce příměstských táborů jsou jak tábory klasického formátu (hry v přírodě), tak výukové tábory, zaměřené především na výuku cizích jazyků či počítače.

Místo: Královská obora 233, Praha 7, planetum.cz/planetum/primestsky-tabor-hvezdne-prazdniny/

Malí farmáři I

10. července 2023 8.00 — 14. července 2023

Letní příměstský tábor pro děti z 1.–4. třídy.

Místo: SEV Toulcův dvůr, Kubatova 32/1, Praha 10 – Hostivař, infocentrum

Léto nás volá do přírody, užijeme si spoustu pohody

10. července 2023 8.00 — 14. července 2023

Letní příměstský tábor pro věkovou skupinu 6–11 let. Léto nás volá do přírody, užijeme si spoustu pohody. V tomto týdnu se můžete těšit na badatelské výpravy do Lesoparku, k Botiči nebo do mokřadu v Toulcově dvoře. Budeme hrát stolní i pohybové hry a v neposlední řadě budeme pracovat se dřevem.

Místo: SEV Toulcův dvůr, Kubatova 32/1, Praha 10 – Hostivař, infocentrum

SLUNEČNÍ prázdninový provoz v Semínku

10. července 2023 8.00 — 14. července 2023

Letní příměstský tábor pro děti ve věku 3–6 let. Léto na přírodní zahradě MŠ Semínko v Toulcově dvoře. Programem jsou hry venku, kreativní tvoření, poznávání přírody i vodní osvěžení.

Místo: SEV Toulcův dvůr, Kubatova 32/1, Praha 10 – Hostivař, infocentrum

Putování z Prahy

10. července 2023 8.00 — 14. července 2023

Pojedte s námi na jezdecké putování v sedle huculských koní. Na začátku léta se přesouváme s koňmi z Toulcova dvora na naši táborovou základnu v Chotiněvsi a po prázdninách se vracíme zpět.

Místo: SEV Toulcův dvůr, Kubatova 32/1, Praha 10 – Hostivař, infocentrum

Přírodovědný dětský tábor – Lomy (8–16 let)

15. července 2023 — 22. července 2023

Stanice přírodovědců nabízí jako každoročně celou řadu odborných i všeobecných pobytových táborů pořádaných na prověřených základnách DDM hl. m. Prahy. Mezi táborovou stálou patří přírodovědný tábor s dobrodružným tématem určený pro děti od 8 do 16 let.

Místo: Drtinova 1a, Stanice přírodovědců
hrdinova@ddmp Praha.cz tel.: 222 333 863

Příměstský tábor na Hvězdárně Ďáblice

17. července 2023 — 21. července 2023

21. srpna 2023 — 25. srpna 2023

Hvězdárna Ďáblice si připravila pro vaše děti příměstský astronomický tábor. V pestré nabídce příměstských táborů jsou jak tábory klasického formátu (hry v přírodě), tak výukové tábory, zaměřené především na výuku cizích jazyků či počítače.

Místo: Pod Hvězdárnou 768, Praha 8
planetum.cz/planetum/primestsky-tabor-hvezdne-prazdniny/

Přírodovědný dětský tábor – Podhradí (7–15 let)

29. července 2023 — 12. srpna 2023

Tábor na jedné z nejkrásnějších základen v Podhradí u Ledče nad Sázavou. Atraktivitu místa umocňuje mimo krásné posázavské přírody i vybavenost tábora.

Místo: Stanice přírodovědců, Drtinova 1a, Praha 5

Rovnováha především – prázdninové wellness-fitness nejen pro pedagogy

17. srpna 2023 9.30 — 18. srpna 2023 17.00

Dvoudenní lázně s posilovnou pro tělo i duši o životní spokojenosti ve světě nároků, výkonů, termínů a nikdy nekonečnic seznamů úkolů.

Místo: Botič o.p.s., Středisko ekologické výchovy
Toulcův dvůr, z.s.,
Kubatova 32/1, Praha 10 – Hostivař,
www.toulcuvdvor.cz/botich

Den s přírodou 2023 – EKODEN v Malešicích

14. září 2023 12.00–17.00

Zveme na tradiční EKODEN v Malešicích pro děti a mládež. Letos v novém přírodně-dovednostním provedení a v Malešickém lese! Akci pořádají členové malešických ochránců přírody a oddíl mladých ochránců přírody GINKGO. Na letošním 19. ročníku akce spolupracujeme s Ekotýmem ZŠ Nad Vodovodem.

Místo: Praha 10, Malešický les – Pikniště,
natura-praha.org

Kalendář akcí v oblasti ŽP a EVVO v Praze s mapovým výstupem

Hlavní město Praha zajišťuje od roku 2013 provoz kalendáře akcí v ŽP a EVVO pořádaných na území města. Zájemcem je na webových stránkách města k dispozici přehled akcí zahrnující zejména konference a semináře, festivaly a slavnosti, výstavy a veletrhy, přednášky a diskuze, dílny a workshopy, ale také filmy, videoprojekce, koncerty, divadelní představení, tábory, výlety a pobytové akce a také veřejná projednávání vlivů záměrů na životní prostředí, která aktuálně probíhají nebo proběhnou na území Prahy. Kalendář je k dispozici v textové a mapové verzi.

portalzp.praha.eu/kalendar_akci

Minerálem roku 2023 je pyrit. Kočičí či bláznovo zlato. Na snímku pyrit ve sbírkách Dinosauria Prague.
Foto: Petr Jan Juračka / PŘF UK